Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...най 1921 оной ...ин 21-hээ гарана | № 254 (15877) | 1981 оной ноябриин 5, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

НҮХЭР И. Б. БОРСОЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын комсомолой, партийна болон совет органуудай хүтэлбэрилхы тушаалнуудта аша үрэтэйгөөр ажаллаhанайнь түлөө, түрэhөөр 70 наha гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Львовско хүдөө ажахын институдай доцент **Борсоев** Илья Бузинаевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной ноябриин 3.

Л. И. Брежневэй социалис оронуудай Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай ЦК-нуудай ...кретарьнарай зүблөөндэ хабаадагшадтай уулзалга

...ПСС-эй ЦК-гай Гене... секретарь, СССР-... Верховно Соведэй Пре... ...зэй Түрүүлэгшэ Л. И. ...нев социалис оронуу... ахa дүү партинуудай ...дай уласхоорондын ...үзэл сурталай асуу... ...дудаар секретарьнарай ...ндэ хабаадагшадтай ...ин 4-дэ Кремльдэ ...аба.

...лзалгада БКП-гэй ЦК-... Политбюрогой гэшүүн, ...гэй ЦК-гай секретарь ...илов, БКП-гэй ЦК-гай ...тарьнар Д. Станишев, ...хайлов, ВСРП-гэй ЦК-... Политбюрогой гэшүүн, ...П-гэй ЦК-гай секретарь ...ри, ВСРП-гэй ЦК-гай ...тарь А. Денеш, КПВ-... ЦК-гай Политбюрогой ..., КПВ-гэй ЦК-гай ...тарь Нгуен Зуй Чинь, ...-гэй ЦК-гай Политбю... гэшүүд. СЕПГ-гэй ...й секретарьнар К. Ха... Г. Аксен, Н. Герман, ... Коммунис партиин ... Политбюрогой гэ... кандидат. Кубын ...унис партиин ЦК-гай ...тариадай гэшүүн А. Перес, НРПЛ-эй ЦК-гай гэшүүн Ч. Дуонгбутди, МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНРП-гэй ЦК-гай секретарь Д. Гомбожав, МНРП-гэй ЦК-гай секретарь Г. Адья, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, ПОРП-ын ЦК-гай секретарьнар С. Ольшовский, Ю. Чирек, ПОРП-ын ЦК-гай секретарь М. Ожеховский, РКП-гэй ЦК-гай Политисполкомой гэшүүндэ кандидат, РКП-гэй ЦК-гай секретарь П. Енаке, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарев, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар М. В. Зимянин, К. В. Русаков, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь В. Биляк, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарьнар И. Гавлич, Я. Фойтик гэгшэд хабаадаба.

Уулзалгын үедэ Л. И. Брежнев уласхоорондын байдалай шахардуу болоhон үедэ социалис оронуудай урда табигдаhан шухала асуудалнуудта тогтобо.

Мүнөөдэр уласхоорондын оршондо боложо байгаа үйлэ хэрэгүүд алишье талаараа дэлхэйн дайнай аюулые зайсуулха, бата найдамтай амгалан байдал хангаха гэhэн гол асуудалда хабаатай гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев тэмдэглээ. Хүн түрэлтэн өөрынгөө хүгжэлтэдэ харюусалгатай ушар байдалда ороод байна. Мүнөө ганса 80-яад онууд ямар байхаб гэhэн асуудал шиидхэгдэнэ бэшэ, харин бүри саашадаа ямар эрхэ байдал тогтохоб гэhэн асуудал hанаа зобооно.

Уласхоорондын байдал саашадаа улам шахардуу боложо үргэлжэлhөөр гэжэ тэмдэглэхэтэйгээ хамта Л. И. Брежнев империалис эгээ хархис хүсэнүүдэй буу зэбсэг үрдилдэн байжа бүри үргэноор бэлдэдэг болоhон ушарhаа дэлхэйн олониитэ улам hанаата боложо байна гээд заагаа. Эб найрамдалай болон уласхоорондын харилсаанай политика шахардуу байдалые улам hүжэрүүлдэг политикые диилэхэ бэзэ гэhэн этигэл найдалаа мэдүүлбэ.

Уласхоорондын шахардуу байдалые hуларуулга ехэнхидээ социалис гүрэнүүдэй сугтаа ябуулдаг эдэбхитэй политикаhаа үндэhэтэй. Эбтэй эетэйгээр, суг хамтадаа тэмсэжэ, энэ hуларуулгада хоёрдохи амисхал, шэнэ хүсэ, эршэ үгэхэ арга бии. Имэ зорилготойгоор гүрэнүүдэй хоорондохи хэрэгүүд тушаа харилсаануудые хүгжөөхэ, бодото байдалые зүбөөр сэгнэдэг, hайн hайхан ерээдүйн түлөө тэмсэхээр бэлэн гүрэнэй ажал ябуулагшадтай, элдэб политическэ урасхал шэглэлнүүдтэй хоёр талын харилсаануудые бэхижүүлхэ шухала.

Социализмын хүсэнэй гол үндэhэнүүдэйнь нэгэн интернационализм мүн гэжэ Л. И. Брежнев онсо тэмдэглэбэ. Ямар нэгэ социалис гүрэндэ, Кубада гү, али Вьетнамшье байг, туhа хүргэхэдөө, тэрэниие дэмжэхэдээ, бидэ эгтээ социалис нэгэдэлээ, эб найрамдалай хэрэгые бэхижүүлнэ гээшэбди. Энэ мүнөө хүндэ хүшэр политическэ болон экономическа hандарал доройтолгые дабаха хэрэгтэнь социалис оронуудай поляк нүхэдтэ үзүүлжэ байгаа туhаламжада хабаатай.

Боложо байгаа зүблөөн уласхоорондын оршондо ахa дүү партинуудай бүри hайнаар ажал ябуулгаяа элсүүлхэдэнь, сугтаа үзэл сурталай-теоретическэ хүдэлмэри ябуулхадань, марксизм-ленинизмын нэрэ хүндын саашадаа ургахадань туhа болохо бэзэ гэжэ этигэн найдажа байhанаа Л. И. Брежнев уулзалгын эсэстэ мэдүүлээ.

Зүблөөндэ хабаадагшад нүхэр Л. И. Брежневые тон анхаралтайгаар соносожо, хэлэhэн hанамжануудыень үндэрөөр сэгнэбэ.

Л. И. Брежневэй ахa дүү партинуудай Центральна Комитедүүдэй секретарьнартай уулзалга хани халуун, нүхэр ёhоной оршон байдалда үнгэрбэ.

Хүдөө ажахын, бэлэдхэлэй, транспортна, шанаржуулгын ба худалдаа ...маанай предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд! Хүдөө ажахын продукци ...лтэ хоролтодо бү оруулагты!

Үйлэдбэрилэгдэhэн бүхы юумэн арад зоной аша туhада хэрэглэгдэхэ ...отой!

(КПСС-эй ЦК-гай Уряануудhаа)

КАДРНУУДАЙ hУРАЛСАЛ

Промышленность болон барилгын асуудалнуудые эрхилдэг союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудай, партиин крайкомууд ба обкомуудай секретарьнарай hуралсал КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Нийтын эрдэмэй академиин Партийна ба совет хүтэлбэрилхы кадрнуудай мэргэжэлые дээшэлүүлгын институдта дүүрэбэ. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэн элидхэл дотор найруулагдаhан зорилгонуудай үндэhөөр, коммунис байгуулалтын теори болон практикын, КПСС-эй дотоодын болон гадаадын политикын, партиин эмхидхэлэй ба үзэл сурталай ажал ябуулгын гол шухала асуудалнуудые тэдэ шудалhан байгаа.

Мүнөө үедэ партиин бэелүүлдэг экономическа политикын, арадай ажахы хүтэлбэрилгые hайжаруулхын, хүдэлмэриин ашаг үрэ ба шанарые дээшэлүүлхын, эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдалхахын, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхын, энэ жэлэй ба арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөе хүгжөөхын түлөө тэмсэлдэ ажалшадые элсүүлэн хабаадуулха талаар партийна комитедүүдэй ажал ябуулгын асуудалнуудта хэшээлнүүд дээрэ ехэ анхарал хандуулагдаба. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, бүтээн гаргагдаhан продукциин үнэ сэнгые хямдаруулха, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, капитальна барилгые hайжаруулха, капитальна hомололгонуудай ашаг үрые дээшэлүүлхэ, үйлэдбэри дээрэ ажалай жаяг журам бэхижүүлхэ, эмхидхэл hайжаруулха асуудалнууд шухала hуури эзэлhэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай таhагуудые даагшанар И. Н. Дмитриев, В. А. Карлов, Ф. И. Мочалин, К. С. Симонов, В. С. Фролов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор Н. К. Байбаков, В. Э. Дымшиц, Г. И. Марчук, КПСС-эй ЦК-гай таhагые даагшын нэгэдэхи орлогшо В. И. Другов, ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ А. И. Шибаев, СССР-эй Арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ А. М. Школьников, СССР-эй министрнүүд И. П. Казанец, В. В. Листов, стандартнуудай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. В. Бойцов, СССР-эй Генеральна прокурор А. М. Рекунков, ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь Л. Н. Филиппов, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи АОН-ой ректор В. А. Медведев, КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Нийтын эрдэмэй академиин профессорнууд болон багшанар элидхэлнүүдые хэбэ.

Промышленность болон барилгые хүтэлбэрилгын-промышленна предприятинуудай эхин парторганизацинуудые бэхижүүлхэ, кадрнуудтай ябуулагдадаг хүдэлмэриие hайжаруулха, хиналта болон гүйсэдхэл шалгалтые шангадхаха, үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын ба эмхидхэлэй хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар партийна комитедүүдэй ажал ябуулгые хүтэлбэрилхэ талаар нютагай партийна органуудай олоhон дүй дүршэл дэлгэрэнгыгээр харуулагдаhан байна. Нэгэдэхи секретарьнар: Латвиин Компартиин ЦК-гай — А. Э. Восс, КПСС-эй Красноярска крайкомой — П. С. Федирко, КПСС-эй Кемеровскэ обкомой — Л. А. Горшков; Азербайджанай Компартиин ЦК-гай хоёрдохи секретарь Ю. Н. Пугачев; партиин горкомуудай нэгэдэхи секретарьнар: Горьковско — А. А. Соколов, Нижнекамска — И. Х. Садыков гэгшэд эдэ асуудалнуудаар элидхэлнүүдые хэhэн байха юм.

Хэшээлнүүдэй үедэ hуралсагшад үйлэдбэриие хүтэлбэрилгын хэрэгые hайжаруулха, шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэрилэгдэн гаргагдаhан продукциин шанарые дээшэлүүлгын комплексно хэмжээнүүдые бэелүүлхэ, үйлэдбэриин фонднуудые хэрэглэлтые hайжаруулха, ажахын тоосоое бэхижүүлхэ, арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгын түсэбүүдэй дүүргэлтые хангаха талаар ябуулдаг хүдэлмэриин дүй дүршэлөө халан абалсаhан байна.

АЛДАРТА ОЙДО

Революционно тэмсэлэй дүлэн соогуур мүндэлhэн совет-монгол ахa дүүгэй хани барисаан, дайшалхы харилсаа холбоон хадаа СССР-эй ба МНР-эй арадуудай агууехэ түйлалтэ... омогорхол болоно. Совет Росси болон арадай Монголой хоорондо хани харилсаа тогтоохо тухай хэлсээндэ гар табигдаhаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаhан Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэдэй ноябриин 3-да болоhон баярай суглаан дээрэ иигэжэ тэмдэглэhэн байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. П. Кириленко, бусад түсхай тушаалтад президиумдэ hууба. Эб найрамдалай ба хани барисаанай Монголой бүлгэмүүдэй федерациин ба Монгол-совет хани барисаанай бүлгэмэй делегациин гэшүүд, МНР-hээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Д. Готов эндэ байлсаа.

Хоёр талын харилсаанай гол ёhонуудай үндэhэ hуури тогтооhон хэлсээндэ гар табилга гансал совет-монгол хани барисаанай түүхэ-бэшэгтэ бэшэ, харин гүрэнүүдэй хоорондохи шэнэ түхэлэй харилсаае — уласхоорондын социалис харилсаае тогтоон хүгжөөлгын түүхэдэ толотомо, онсо шухала хуудаhан болоhон байна гэжэ элидхэлшэ — СССР-эй МИД-эй коллегиин гэшүүн М. С. Капица тэмдэглээ. В. И. Ленин, Монголой Арадай-революционно партиин үндэhэ hууриие табигша Д. Сүхэ-Баатар энэ хэлсээе зохёожо, баталан абалгада хабаадалсаhан байгаа.

Монголой делегациие хүтэлбэрилэгшэ, МНРП-гэй ЦК-гай гэшүүн, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Ц. Молом үгэ хэлэхэдээ, оронойнгоо арад зоной ажалай амжалтанууд тухай хөөрөө, хоёророной ба арадуудай хоорондохи заншалта хани барисаае хүгжөөн бэхижүүлхэ талаар, мүн эб найрамдалай, уласхоорондын түгшүүрилые hуларуулхын түлөө тэмсэлдэ КПСС-эй, Совет гүрэнэй бэелүүлдэг ажал ябуулгые үндэрөөр сэгнээ. Нүхэд Ю. Цеденбал болон Л. И. Брежневэй ходо ходо уулзажа байлга хоёр ороной хоорондохи харилсаае хүгжөөлгэдэ шухала хубитаяа оруулна гэжэ тэрэ зааба. Соведүүдэй оронтой хани барисаа тогтоолго, ахa нүхэсэл хадаа социализмын замаар Монголой Арадай Республикын найдамтайгаар дабшалгын шухала нүхэсэл болоно. (ТАСС).

АДУУШАДНАЙ АМЖАЛТАТАЙ

Манай совхозой адуушад Агуу Октябриин hайндэрые ажалай бэлэгээр угтажа байна. Тодорхойлбол, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ ажахымнай адуун hүрэг эрхилэгшэд бүхыдөө 230 унага абаха түсэбтэй аад, харин энэ хараалhан зорилгоёо тэдэнэр 30 гаран процентээр үлүүлээ гэхэ гү, али 306 унага абаад, бүрин бүтэн түлижүүлжэ байна. Ондоогоор хэлэбэл, зуун гүүн бүриhөө дундаа зэргээр 87 түл абаабди. Нэгэдэхи отделениин адуушан Цыбикжап Ринчинович Дымпилов (нёдондоной районой чемпион байhан) зуун гүүнhээ 79 унага абажа, бэшэ адуушадта орходоо бага дүн түйлаба. Зүгөөр тэрэ түл абаха социалис үүлгаяа дүүргэжэ шадаа.

2-дохи отделениин дүршэлтэй адуушан, урда жэлнүүдэй социалис мүрысөөндэ нэгэтэ бэшэ илажа гараhан Борис Ринчинович Гончиков зуун гүүн бүриhөө 95 унага абажа, ажахы дотороо эрхимлэбэ. Энэ түрүү малшаниие hаяхан үнгэрhэн республикын үүлтэртэ адуун hүрэгэй долоодохи заншалта выставкэ-аукцион дээрэ үнэтэ бэлэгээр шагнаа hэн.

Мүнөө ажахымнай адуушад энэ жэлэйнгээ үбэлжэлгые эрхим hайнаар үнгэргэхын түлөө туха сүлөөгүй ажаллажа байна.

Б. ГОМЖАПОВ,
Далахайн совхозой ахамад зоотехник.
Захааминай район.

АРГАШАДАЙ ХУБИТА ЕХЭ

Элүүр энхэ байхадаа хүнүүд хододоо согтой хүхюун ябахаhаа гадна, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, амжалта түйладаг гээшэ. Хүдөөгэй ажалшадай, мүн промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэдэй түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые үрэ түгэсөөр дүүргэхэ хэрэгтэ республиканска больницын бүхы хүдэлмэрилэгшэд, тодорхойлбол, врачнууд, медсестранууд ехэ хубитаяа оруулжа байдаг.

Республиканска больницын партийна организациин секретариин орлогшо М. Г. Гармаевтай уулзахадамнай, иигэжэ хөөрэбэ:

— Манай больницын хүдэлмэрилэгшэд ажалай амжалтануудаар Агуу Октябриин hайндэрые угтажа байна. Республикын габьяата врач И. А. Алексеевагай хүтэлбэрилдэг невралгическа отделениин коллектив социалис мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлжэ, КПСС-эй XXVI съездын нэрэ зэргэдэ хүртөө hэн. Республикын габьяата врач, медицинын эрдэмэй кандидат, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат М. П. Рябов, КПСС-эй гэшүүн И. И. Товаршинов болон медицинын эрдэмэй кандидат, коммунист Е. И. Цыбиковэй хүтэлбэрилдэг отделенинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд үбшэнтэдтэ энэрхы дулаанаар хандадаг байhанайнгаа түлөө зоной дунда хүндэтэй болонхой.

Манай республиканска больницада аргалуулhан бүхы хүнүүдэй 70 гаран процентнь хүдөөгэй ажалшад юм. Гадна манай врачнууд, мэргэжэлтэд хүдөөгэй районуудаар ябажа, малшад болон механизаторнуудай бэе махабадыень эмшэлдэг, hэргылэмжын ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байна.

Коллективтэмнай ажалай түрүүшүүл олон. Жэшээнь, лайнай ветеран, операционно сестра, коммунист Нина Михайловна Дугарова, поликлиникын медсестра, Октябрьска райсоведэй депутат, комсомол басаган Татьяна Пшеничникова болон бусад hайндэрэй урда тээ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлhэн байха юм.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ТҮРҮҮШҮҮЛНАЙ ОЛОШОРНО

Оёдолой «Байгал» нэгэдэлэй «Одон» ательегэй коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсоод, ажалдаа зарим тэды амжалтануудые түйлажа байнхай. Байгша оной гурбан кварталай, мүн октябрь hарын түсэбые амжалтатайгаар дүүргээбди. Ательегэй 10 бригада соohоо В. И. Мисайлова, М. А. Альчиханова, З. Ф. Напалкова гэгшэдэй, мүн С. Ю. Минулинагай ударидадаг бригаданууд социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Эдэ бригаданууднай hара бүриингөө даабариие үлүүлэн дүүргэнэ.

Тэрэшэлэн эсхэгшэд — П. А. Маковеева, А. Х. Шалдаева, КПСС-эй гэшүүд А. П. Данилова, В. М. Грошява, оёдолшод Т. М. Цыренжапова, Т. Н. Корнеева, О. Г. Базарон, Советскэ районно Соведэй депутадууд Н. И. Первушина, Е. Ц. Жаргалова ажалдаа эрхим амжалтануудые түйлажа, олоной зүгhөө магтуулха ёhоороо магтуулна.

Нэрэеэшье, бэедээ таараhан, тон зохидхоноор оёгдоhон хубсаhа үмдэхэдөө, хүн бүхэнэй сэдьхэл зүрхэндэ баяр баясхалан түрэжэ, мастер гү, али оёдолшон бүхэниие магтажал ябадаг аабза. Арад зоной үндэр сэгнэлтэдэ хүртэхэhөө үлүү үшөө ямар магтаал байлтайб? Байхагүй.

— «Октябриин hайндэртэ — ажалаймнай бэлэг» гэhэн уряа доро эршэмтэйгээр ажаллагшадаймнай тоо улам олошорно.

Үйлэдбэриин түрүүшүүлэй шэн габьяата ажалай долгин улам эршэдэжэ, манай коллектив партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб дүүргэжэ шадахань дамжаггүй.

А. КУЗИНА,
«Одон» ательее даагша.

АВСТРИИН ГАЗАР ДЭЭРЭ

ВЕНЭ. (ТАСС). Советскэ Союзай заншалта үдэрнүүдэй Австрида үнгэргэгдэжэ байhантай дашарамдуулан, эндэ ерээд байhан КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев Австриин Коммунис партиин Түрүүлэгшэ Ф. Муритай уулзаба. Тэрэ Ф. Мури болон Австриин бүхы коммунистнуудые үнэн зүрхэнhөө халуунаар амаршалаад, КПСС-эй ЦК-hаа, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневhээ, Советскэ Союзай бүхы коммунистнуудhаа ахa дүүгэй амаршалга дамжуулhан байна.

СССР-эй ба Австриин арадуудай хоорондохи хани барисаа бэхижүүлхые, Европо түбиин оронуудай хоорондохи хүршэ ёhоной hайн холбоо бэхижүүлхын аша туhада совет-австриин харилсаае саашадань хүгжөөхые хүсэжэ байhанаа хоёр тала уулзалгын үедэ мэдүүлээ.

• • •

М. С. Соломенцев Австро-совет бүлгэмэй (АСО) хүтэлбэрилэгшэдтэй, эдэбхитэдтэй, гэшүүдтэй ноябриин 3-да уулзаба.

Бүхы совет арадтал адли совет хүтэлбэрилэгшэдэй hанал бодол, хүсэлэл оролдолгонууд ядерна дайе зайсуулан сараха талаар шэглүүлэгдэнхэй гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Баруун Германиин «Шпигель» журналай редакциин асуудалнуудта КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй үгэhэн харюунууд энээниие үшөө дахин батадхаhан байна.

Эндэ ерээд байhан РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. И. Кочемасов түрүүтэй Россин Федерациин делегаци уулзалгада мүн лэ хабаадалсаа.

• • •

Энэл үдэртөө М. С. Соломенцев Австриин вице-канцлер Ф. Зиновацтай уулзаба. Австриин гадаадын хэрэгүүдэй министр В. Партай мүн лэ хөөрэлдэhэн байгаа.

Европо түбидэхи шахардуу байдалые hуларуулха, уласхоорондын эб найрамдал ба аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ талаар хоёр ороной ехэ оролдолго гаргадагые уулзалгын үедэ батадхаhан байна. Элдэб асуудалнуудаар СССР-эй ба Австриин хоорондохи харилсаанай амжалтатай хүгжэлтөөр сэдьхэлээ ханажа байhанаа хоёр тала мэдүүлбэ.

МАДРИДТАХИ УУЛЗАЛГА

МАДРИД (ТАСС). Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалаар нийтэ Европын зүблөөндэ хабаадаhан гүрэнүүдэй уулзалга Испаниин ниислэл хотодо боложо байна.

Тэрэнэй хүдэлмэриин hэргээгдэhэнhээ хойшо үнгэрhэн түрүүшын үдэрнүүдhээ эхилжэ, зарим гүрэнүүдэй, нэн түрүүн США-гай ба Англиин делегацинууд хёмороо зүришэлдөөнэй оршон байдал байгуулхын тула арадуудые улам дүтэ болгохо уялгатай уласхоорондын энэ хуралдаанай трибуные hамбаашалжа, СССР-эй, мүн бусад социалис гүрэнүүдэй дотоодын болон гадаадын политикада зүрюу тэмсэлээ үргэлжэлүүлhээр.

Совет делегациие толгойлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Л. Ф. Ильичев ноябриин 3-най пленарна заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, ямаршье үрэгүй имэ ябуулгаhаа арсажа, бүгэдэндэ таарамжатай, гүнзэгы удхатай, тэнсүүрчтэй түгэсхэлэй документ зохёон абалгаар хүдэлмэреэ дүүргэхэ уряатайгаар НАТО-гай гэшүүн-оронуудай делегацинуудта хандаба.

Манай hанахада, ямаршье шиидхэбэринүүдые абабал, Мадридтахи уулзалгада хабаадаhан нэгэшье гүрэнэй аша туhада хохидол ушаруулхагүй гээшэ үндэр дээдын уг зорилго болоно гэжэ совет түлөөлэгшэ хэлээ.

Сэрэгэй түгшүүрилые hуларуулха, буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар Европын конференци зарлаха тухай асуудалда совет делегациие толгойлогшо гол анхаралаа хандуулба. Советскэ Союзай бүтэмжэтэй hайн хандаса имэ конференци үнгэргэлгэдэ хабаатай олонхи асуудалнуудаар үгээ ойлголсохо арга олгоhон байна.

Хэрбээ НАТО-гай гэшүүн-оронуудай гансал өөhэдтөө сэрэгэй булюу хүсэтэй болохые оролдохо байгаа hаань, эдэ бүхы үгээ ойлголсолгонууд, этигэл найдал болон аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ талаар бэелүүлэгдэhэн хэмжээ ябуулганууд hайн үрэ дүнгүүдые асархагүйл. Энээнтэй дашарамдуулан, Баруун Германиин «Шпигель» журналай редакциин асуудалнуудта Л. И. Брежневэй үгэhэн харюунуудые совет делегат дурдаhан байха юм.

ХОЁР hАРААР УРИД

Улаан-Үдын «Экран» заводой коллектив, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, байгша онойнгоо түсэбтэ даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлhэн байна. Абьяас ехэтэй хүдэлөөнэй үедэ ажалай түрүүшүүл тодорно.

Районуудта ажалладаг манай теле-радио мастернууд ажалдаа амжалтануудые түйлажа амжана. Кабанскын районой хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадта ажалладаг А. С. Трифонов, Хэйто-Бэйгалай районло — В. У. Полунин, Хориин районо — Л. Ф. Ларионов гэгшэд байгша онойнгоо түсэбые ноябриин 1 болотор сүм дүүргэбэ. Тиихэдэ манай заводой мастернууд — КПСС-эй гэшүүн А. И. Белоусов, ВЛКСМ-эй гэшүүн Сергей Борисенко гэгшэд арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые хоёр hараар урид дүүргэбэ. Тэдэнэр бүхы захилнуудые эрхим шанартайгаар дүүргэдэг байна.

А. БУРЫКИНА,
Улаан-Үдын «Экран» заводой экономист.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ: ТООСООН БА hУНГАЛТА

УСАДХАХА ДУТАГДАЛНУУД ОЛОН

Коммунизм байгуулгын асари ехэ, олон янзын орёо зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ партиина эхин организацинууд түрүүшын эшэлонэй үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэлэн тоосоото элидхэл соогоо нүхэр Л. И. Брежнев тэмдэглээ hэн. Тэдэнэй эдэбхи ехэтэйгээр хүдэлhэнhээ, нютагай партиина организацид зүгhөө тэдэнэй сагта үгтэлhэн анхарал хандуулан, хүдэлмэриинь эдэбхижүүлжэ байгаа хада партиин хараалhан зорилгонууд амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ зэргэтэй бшуу.

Түнхэнэй районой Туранай совхозой Хойто-Голой отделениин ажахы доторо эгээн томо коллектив болоно. Тус отделени совхозой оруулhан ехэнхи продукцие үйлэдбэрилдэг гээшэ. Ушар тиимэhээ бүхы совхозой хүдөө ажахын продукнуудые абаха, гүрэндэ тушааха түсэбэй дүүргэлтэ ажалаа энэл отделениин хүдэлмэриин үрэ дүнгhөө дулыдадаг байна бшуу.

Тэндэ 31 коммунистhаа нэтэдэhэн партиина эхин организаци бии юм. Энэ хадаа нилээд горитой хүсэн гээшэ ааб даа. Коммунистнуудайнь хахадынь шахуу мал ажал дээрэ хүдэлнэ. Механизатор болон жолоошон мэргэжэлтэй коммунистнууд олон. Оройдоол дурбэнниинь ажахын дунда шатын хүтэлбэрилэгшэд, бэшэниинь үйлэдбэриин бусад участогууд дээрэ хүдэлжэ байhан хүнүүд.

Совхоз арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй ялалта hайн амжалтануудые түйлажа байнхай. Жэшээлхэдэ, hү, hоохо гүрэндэ тушааха жэлэй түсэбые болзорhоонь дурбэн hара урид дүүргээ. Мүнөө ерэхэ жэлэй түсэбэй тоосоогоор хүдэлжэ байна. Мяха худалдаха түсэб дүүргэхэ гүйсэд арга боломжо бии. Энэ амжалтада совхозой эгээн томо отделениин коллективэй оруулhан хубита, тэрэнэй партиина эхин организациин дүүргэhэн үүргэ ехэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Гэбэшье партиина энэ эхин организациин тоосоото hунгалтын суглаан дээрэ коммунистнуудай хэлэhэн үгэнүүдые шэнжэлэн үзэхэдэ, усадхаха дутагдалнууд олон бии. Тэдэнэр улаадахи нэгэнүүдэй түсэб болон уялгануудые дүүргэхэ ябадалда муугаар нүлөөлжэ болохо байhанниинь элирнэ. Эхин парторганизациин секретарь Ш. Н. Буянтуев тоосоото элидхэлээ hүлэ удхатайгаар, шүүмжэлэл багатайгаар хэлэн байна. Тиибэшье hаань, үгэ хэлэhэн коммунистнууд hанаа сэдьхэлынгээ зобоожо байhан, үни хада шиидхэхээр болоhон асуудалнууд тушаа тоггоhон. Бэе бэеhээ гайхангүй hанал бодолоо эрид шууд мэдүүлээ hэн, саашадаа юу хэбэл hайн, урагшатай байха болонобэ гэhэн асуудалнуудые элирхэйлээ бшуу.

Жэшээлхэдэ, Дунда-Талын hү hаалиин фермые даагша П. О. Балданов иигэжэ хэлэбэ:

— Элидхэлшэ хадаа коммунистнуудаа нэрлэжэ байгаад, ажалай болон партиина ямар дутагдалнуудай гарhанаа, бии болоhон тухай тодорхойгоор хэлэхэ байгаа. Бэе бэеhээ муугаа нюугаад, амандаа уhа байгаад ябабал, юушье хэжэ шадахагүйбди, алдуунуудаа заhахагүйбди. Суглаан дээрэ ямар нэгэн шиидхэбэри булта нэгэн дуугаар гараа үргэжэ байгаад абаhан аад, тэрэнээ дүүргэнэгүйбди. Шиидхэбэринүүдэй хэр дүүргэгдэжэ байhыень хинаха, шалгангагүйбди. Тиимэhээ суглаанаймнай шиидхэбэри саарhан дээрээл үлэшэнэ бшуу.

Тэрэ тон зүб хэлээ. Хараад үзэхэдэ, тоосоото үе соо үнгэргэгдэhэн суглаануудай дээрэ техникэ ашаг үрэтэйгөөр, гамтайгаар хэрэглэхэ, малай тэжээлые хамгаалха, зүбөөр гаргашалха, бүйлуулха шиидхэбэринүүд абтаhан байха юм. Тээд малшадай бригадир И. Н. Малханов, отделениин эрхилэгшэ Г. А. Билдуев гэгшэдэй хэлэhээр болоходо, даажа ябаhан трактор болон машинануудта, үбhэ тэжээлдэ ээн бусаар хандадаг хүнүүд отделенидэ олон бии байна.

Тиимэ журамгүй коммунистнуудайшье эдэ ушардаг байhандань шанадлаад, Коммунист С. Сандановой шэб шэнэ трактор даажа абаhан аад, тэрэнээ ээн бусаар ашаглаhан, ёhоор хүдэлгээгүй, олон тэрэнь эбдэрhэн лэ байдаг шуу. Олон техникэ, оньhон элдэб түхеэрэлгэнүүд энэ тэндэ хаягдаhан, орхигдоhон хэбтэнэ. Зарим саб шалангай ногоон хүрэнгүй үлөө. hолоомон малда ... шиихүүлэгдэнэ. Эдэ дутагдалнууд малай үбэлжэлгын хаhын ябасада тон муугаар нүлөөлнэ, ерэхэ жэлэй түсэбэй дүүргэлтые хангахагүйгөө болохо ушар гаргана. Тээд партиина организаци эдэ муушье дутагдалнуудые сагаа соонь усадхахын тула ямаршье хэмжээ абанагүй.

— Манай коммунистнууд бүхы юумэ хуу ойлгохо, ажалаа хэхэдээ шадамар, бэшэндээ жэшээ харуулан ажаллаха аргатай хүнүүд гэжэ hанадагби,—гэжэ совхозой ахамад инженер залуу коммунист В. С. Билдуев хэлээ. — Жэшээлхэдэ, АВМ-эй оператор коммунист С. Б. Доржиев агрегатаа хоёр транспортер холбожо, автопогрузчик тодхоhон байна. Тиигэжэ эндэ ажалладаг 3—4 хүниие ондоо хүдэлмэридэ эльгээжэ арга олгоо. Ажалай бүтээсэшье ехэ дээшэлээ hэн зэргэтэй. Агрегатынь хоёрлохн жэлэй ашаглагдаhан байбашье, огто эбдэрэн, hаатангүй, hайнаар хүдэлжэ гэнэ. Тэхэ гурил татагдаа hэн. Тэхэ зарим нэгэ коммунистнуудай гүрэнэй түсэб, абаhан уялгануудаа дүүргэхын түлөө дэлгэрhэн тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябаха гэжэ эрмэлзэнэгүй. Ямаршье шалтагаангүйгөөр 2—3 үдэр соо хүдэлмэридөө гарахагүй ушарнууд тохёолдоно.

Тоосоото-hунгалтын суглаан дээрэ үгэ хэлэhэн зарим коммунистнууд политическэ hуралсалда, социалис мүрысөө эмхидхэлгэдэ, харуулан ойлгуулха агитаци хэрэглэлгэдэ ушардаг дутагдал тушаа тоггоо. Тиигэжэ совхозой партком (секретарь И. Т. Ангархаев) хангалтагүй хүдэлмэриие олон хүнүүд шангаар шүүмжэлээ. Отделениин эхин парторганизациин хүдэлмэриие партком ёhоор хүтэлбэрилнэгүй, ажал хэрэгээрнь hонирхоногүй гэжэ хэлэгдэбэ. Үнэхөөрөөшье, совхозой партиина комитет цеховэ парторганизацинуудай ажал ябуулгада анхаралаа ёhоор хандуулдаггүй байна. Парткомой секретарь өөрөө энэ суглаанда ерээгүй. Энэ тоосоото hунгалтын суглаае бэлдэлгэдэ оройдоо хабаадалсаагүй. Отделениин коммунистнуудтай хамтын суглаае КПСС-эй райкомой инструктор бэлдэжэ үнгэргэhэн байна. Гадна энэ суглаан хоёр дахин хойшолуулагдажа, гурбадахи зарлалгаар үнгэргэгдэбэ бшуу. Эдэ бүгэдэ баримтанууд хадаа парткомой муу хүдэлмэриие эли тодоор гэршэлжэ харуулна гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Хойто-Голой отделениин коммунистнууд КПСС-эй XXVI съездын хараалhан зорилгонуудые дүүргэхын тула үнэн зүрхэнhөө эрмэлзэхэ, ушарhан дутуу дундануудые дары усадхаха. Урдаа табигдаhан түсэб болон абаhан социалис уялгануудаа дүүргэжэ аргатай байнхай тоосоото hунгалтын суглаан дээрэ мэдүүлээ. Энэ хүсэл эрмэлзэлыень бэелүүлхын тула отделениин шэнээр hунгагдаhан партбюро (секретарь В. А. Сотников), тэрэшэлэн совхозой партком шухала хэмжээнүүдые абаха уялгатай.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

Комсомолец Александр Соколов 1974 ондо Совет Армида алба хэhэнэйнгээ hүүлээр Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводто токарёор хүдэлжэ эхилhэн байна. Тэрэ мүнөө дүрбэдэхи разрядай токарь болонхой. Залуу хүбүүн заводой цехэй комсоргоор хүдэлнэ.

Александр энэ жэлдэ Улаан-Үдэ городой промышленна предприятинуудай токарьнуудай конкурсд[о] ... далсаа. Александр ... энэ конкурсдо нэгэд[эхи] ... ри эзэлжэ, эрхим м... тэ байhанаа гэршэлэ[э].

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [Улаан-]Үдын судна бүтээл[гын за]водой түрүү токарь [ком]молец Александр С[околов].
С. БАЛДУЕВАЙ [фото]

БАМ

ЭДЕЭ ХООЛООР ГҮЙСЭД ХАНГАХА

Хойто-Байгалай районой газар дайда дээрэ долоодохи жэлээ БАМ-ай асари ехэ барилга хэгдэжэ байна. Богонихон болзорой туршада олон мянган хүн зонтой томо томо посёлогууд, бүхэли город эндэ ербын бодонхой. Барилгашад үдэр hүниие, үбэл зуниие илгангүйгөөр ажаллажа, партиин XXVI съездын хараалhан асари ехэ зорилгонуудые үнэн сэхэ ажалаар бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэhэн хүсэл эрмэлзэлтэйгээр социалис мүрысөөндэ хабаадана. Оролдосотой бэрхээр, үнэн сэхээр ажаллажа байhан барилгашадые эдеэ хоолой зүйлөөр, хубсаhа хунараар дутамаггүйгөөр хангажа, байдал hуудалыень улам hайжаруулха гэhэн хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана. Мяханай, hүнэй зүйлөөр, овощёор БАМ-ай барилгашадые хангаха асуудалые зүб тээшэнь шиидхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэнэ.

Мүнөө Хойто-Байгалай райондо барилгын ехэ, багашье организацинуудай 50 гаран коллектив тоологдоно. Энэ олон коллективүүдэй хүдэлмэришэдые эдеэ хоолой зүйлөөр дутамаггүйгөөр хангахын тула юу хэхэ ёhотой гээшэб? Ямар тиимэ арга боломжо бии хаб гэhэн асуудал табигдаха болоно. Хэдэхэн жэлэй саанахана «Нижнеангарсктрансстрой» трестын заhабариин прокатна баазын коллектив 200 дүрбэлжэн метр талмайтай теплицэ бариад, үгэрсэ, помидор, hонгино, олон зүйлэй сэсэгүүдые ургуулжа эхилэнхэй.

Сэбдэг хүйтэн уларилтай, холын хойто нютагта үгэрсэ, помидор ехээр ургуулха арга боломжын бии байhаниие тэдэнэр хэрэг дээрэнь харуулжа шадаа. Тус коллектив мүнөө 500 метр дүрбэлжэн метр талмайтай теплицэтэй болонхой. Үбэлэй янгинама хүйтэн үедэшье баазын хүдэлмэришэд өөрынгөө теплицэ соо үгэрсэ, помидор ургуулдаг болохонь. Тиихэдэ ажахын хүтэлбэрилэгшэд гахай шахан таргалуулжа, хүдэлмэришэдөө мяхаар хангаха гэhэн зорилго табяад, ехэ хүдэлмэри хэжэ байна. 100 гахай шахан таргалуулха дулаан байра баригданхай. Мүнөө эндэ 60 гаран гахай шахан таргалуулагдана.

— Байгша оной эхинhээ гуша шахуу центнер мяха хүдэлмэришэдтөө худалдаад байнабди. Килограмм мяханай сэн 2 түхэриг 17 мүнгэтэ болоно. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 10 центнер мяха хүдэлмэришэдтөө худалдахаар шиидэнхэйбди, — гэжэ заhабариин прокатна баазын начальник А. А. Бронич баяртайгаар мэдүүлнэ. Тус ажахын хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэришэдэйнгөө байдал hуудалые hайжаруулха хэрэгтэ анхарал хандуулдаг, эдеэ хоолой зүйлөөр дутамаггүйгөөр хангаха гэжэ эрмэлзэдэг. Хаана хүдэлмэришэд тухай hанал табигданаб, тэндэ ажалай журам hайн байдаг, гүрэнэй даабари амжалтатайгаар бэелүүлэгдэдэг гээшэ. Заhабариин прокатна баазын коллектив БАМ-ай барилгашадай захилаар трактор, машинануудые заhабарилжа, барилгада хэрэгтэй материал, зэр зэмсэг ехээр, hайн шанартайгаар гаргажа, даабаряа хододоо үлүүлжэ, социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана.

Барилга-хабсаралгын 607-дохи поездын коллектив хамhабариин ажахытай болохо хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг юм. Эдэнэр 600 дүрбэлжэн метр талмайтай теплицэ баринхай. Мүнөө 40 гахай шахан таргалуулжа байна. Поездынгоо хүдэлмэришэдтэ үгэрсэ, помидор, гахайн мяха хүнгэн сэнгээр худалдана. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын УРС мүн лэ хамhабариин ажахытай болонхой. Жэлhээ жэл бүри гахай улам олоор шахан таргалуулжа, хямда сэнтэй мяха хүдэлмэришэдэй столовонуудта оруулна. УРС-ын хүдэлмэрилэгшэд хэрбээ 1979 ондо 200 гахай шахан таргалуулhан байбал, мүнөө жэлдэ 600 гахай шахажа, хүдэлмэришэдые мяханай зүйлөөр дутамаггүйгөөр хангаха хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулна.

— Манай УРС-ын коллектив БАМ-ай бүхы посёлогуудта гахай бариха арга шадалтай. Теэд гахайн байрын нобшо удаанаар баригдахань харамтай, Холын Северомуйск, Таксимо, Витим посёлогуудта гахайн байрануудые ойрын сагта бариха хэрэгтэй. Тиигэбэл барилгашадай эрилтэ үшөөл hайнаар хангагдаха бэлэй, —гэжэ «Нижнеангарсктрансстрой» трестын УРС-ын начальник Г. К. Скрябиков мэдүүлнэ. Нээрээшье, барилгын зарим организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ шухала асуудалда халирхайгаар хандадаг байха юм.

Хараад үзэгты даа. Северомуйск посёлок Буряадай участогай томо, hайхан посёлогуудай нэгэниинь болоно. Эндэ олон мянган хүн зон ажаhууна. Эдэнэй Хойто-Муяын хадануудай доогуур 15 километр ута гайхамшаг тоннель барина, промышленна объектнүүдые, байрын гэрнүүдые бодхоно. Хүнгэн бэшэ ажал хэжэ байгаа эдэ олон хүдэлмэришэдые эдеэ хоолой зүйлөөр дутамаггүйгөөр хангахын тула эндэхи барилгын организацинууд өөрын хамhабариин ажахынуудтай болохо зэргэтэй ха юм.

Тоннельнэ 11-дэхи, барилга-хабсаралгын 597-дохи поездын хүтэлбэрилэгшэд энээн тухай ехэ hаналаа табинагүй. Тиигэжэ Северомуйск посёлогто мүнөө хүрэтэр теплицэ, гахайн байра баригдангүй байhаар. Үшөө гурбан жэлэй саанахана барилга-хабсаралгын 597-дохи поездын коллективтэ гахайн байра, теплицэ бариха даабари үгтэжэ, мүнгэн hомологдоhон юм. Мүнөө хүрэтэр алиниинь шье баригдаагүй байhаар.

Али Северомуйск посёлогто үгэрсэ, помидор ургадаггүй юм гү? Али эндэ гахай шахахын аргагүй юм гү? Энээндэ харюу бэдэржэ холо ошоhоной үлүү ха. Северомуйск посёлогтой зэргэлээд оршодог Тоннельный посёлогто 18-дахи отрядай хүдэлмэришэд ажаhуудаг юм. Эндэ теплицэ баригданхай, 150 гахай шахагдана. Столоводо hайн шанартай мяхан ходол оруулагдажа, амта шэмэтэй эдеэн бэлдэгдэнэ.

Хойто-Байгалда, БАМ-ай бүхы посёлогуудта теплицэ барижа, үгэрсэ, помидор, hонгино ургуулха, гахай шахан таргалуулха арга боломжо бии. Барилгын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй эдэбхи үүсхэл, оролдолго шадабари хэрэгтэй. Оролдоhон хүн одо мүшэдтэ хүрэхэ юм гээд арад зоной дунда хэлсэдэг шуу. Үнэн зүрхэнhөө оролдохол хэрэгтэй.

Северомуйск, Таксимо, Витим посёлогууд түмэр харгыhаа, промышленна баазануудhаа холо оршоно. Ишэдэ ехэнхи ашаан автомашинаар зөөгдэнэ. Зунай дулаан сагта эдеэ хоолой зүйлнүүдэй гуталхашье ушар дайралдадаг. Тиимэhээл эдэ посёлогуудта ойрын лэ сагта гахайн байра, теплицэ бариглаха ёhотой. Энэ тон харюусалгатай, бултанай, хамтын хүсөөр шиидхэгдэхэ асуудал мүн болоно.

Ажалшадай, илангаяа БАМ-ай барилгашадай байдал hуудалые улам hайжаруулха хэрэгтэ манай түрэл Коммунис парти, Совет гүрэн ехэ анхарал хандуулна. Партиин XXVI съезд дээрэ ажалшадай байдал hуудалые үшөө hайжаруулха гэhэн шиидхэбэри баталан абтаа бэлэй. Энэ шиидхэбэри бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ байнхай. БАМ-ай барилгашадай хэрэглэмжэ лhала hайнаар хангагдана. Саашадаа барилгын организацинуудай дэргэдэ хамhабариин ажахынуудые бүри олоор эмхидхэжэ, БАМ-ай барилгашадай эрилтые бүри hайнаар, дүүрэнээр хангаха бологдоно. Хамhабариин ажахынуудтай организацинуудай дүй дуршэлые халан абажа, теплицэ, гахайн байрануудые олоор бодхожо, хямда сэнтэй мяханай зүйлөөр, овощёор барилгашадые хангаха гээшэ гол шухала асуудалнуудай нэгэниинь мүн болоно. Бии байгаа дутагдалнуудые сум усадхажа, хамhабариин ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ хүн бүхэн хубитаяа оруулха ёhотой. Энэ асуудалай зүбөөр шиидхэгдээ hаань, БАМ-ай барилгашадай байдал hуудал үшөөл hайжарха болоно бшуу даа.

В. ЕГОДУРОВ,
КПСС-эй Хойто-Байгалай райкомой инструктор.

ҮНЭТЭ ҮҮСХЭЛ

Улаан-Үдын локомотиввагон заhабарилгын заводто элдэб эдэбхи үүсхэл, hайн hайхан хэрэгүүд боложол байдаг. hаяхан тус заводой механо-комплектовочно цехэй комсомолой организаци «ВЛКСМ-эй XIX съездэ —габшагай 19 декада» гэhэн уряа гаргажа, энэ уряа доро социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхые заводойнгоо комсомолшууд болон залуушуулда хандаба.

Энэ үүсхэлые комсомолой организациин секретарь Алексей Арефьев, залуу коммунист Валерий Кузько гэгшэд бадаруулаа юм. Эдэ хоёр нэгэ звенодо ажалладаг. Тиигэжэ тэдэнэр суг хүдэлдэг токарьнууд Н. Волобуев, В. Жаркой гэгшэдые мүрысөөндэ урьhан байна. Иигэжэ эдэнэр съездын урда тээхи мүрысөө дэлгэрүүлхэдээ, өөhэдынгөө урда нилээд ехэ зорилгонуудые табиhан байна. Жэшээлхэдэ, тэдэнэр арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые 3,5 жэл соо дүүргэхэ гэжэ шиидээ. Тиихэдэ тэдэнэр энэ табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй даабариие Ленинскэ комсомолой XIX съездын нээгдэхэ үдэр болотор дүүргэхэ социалис уялгануудые абаа. Мүн 1982 оной майн 18 болотор тэдэнэр 500 түхэригэй аша үрэтэй ухаалан зохёолгын дурадхал оруулха байhанаа мэдүүлбэ. Тэдэнэр нэгэ нэгэ залуу хүбүүдые өөhэдынгөө мэргэжэлдэ hургаха, бүхы бүтээhэн продукцияа эрхим шанартайгаар тушааха байна.

Заводой ВЛКСМ-эй комитет энэ үүсхэлыень hайшаажа, комсомолой бэшэ организацинуудые дэмжэхыень дурадхаба. Иигэжэ тус заводой комсомолшуудай үүсхэhэн габшагай ажалай охин бадарба гээшэ.

В. БАГОНИН.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

СОЮЗНА республикануудта

РСФСР:

НИИСЛЭЛ ХОТЫЕ ХАМГААЛАГШАДТА ЗОРЮУЛАГДАНА

«Плакат» хэблэлэй гаргаhан графическа зурагууд Москвагай түлөө байлдаанай мартагдашагүй хуудаhануудые hэргээнэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ москвагайхидай гаргаhан дайшалхы ба ажалай баатаршалга тухай тэдэ хөөрэнэ, ниислэл хотын түлөө шанга тулалдаануудай болоhон газарнуудтай танилсуулна.

«Москвае аршалан хамгаалхадаа, Эсэгэ ороноо аршалан хамгаалаабди!» гээд Уран зурааша В. Арсеенковэй плакат нэрлэгдэнхэй. Солдадуудай шарайнууд шэрүүнээр үзэгдэнэ. Тэдэнэр ами наhаяа хайрлангүйгөөр дайлалдажа, дайсадые түрэл хотоhоо үлдээн намнаа hэн. Москва дээгүүр амгалан огторгой хүхэрэн харагдана.

Москва шадархи байлдаанай 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан коммунис субботнигые 1981 оной декабриин 5-да үнгэргэхые Москвагай ажалшадай бэлдэжэ байhан тухай плакат-триптих мэдээсэнэ.

УКРАИНА:

ХАБАРАЙ ТАРИЛГАДА БЭЛДЭНЭ

Республикын таряашад ороohoто болон ороohoто-бобово ургамалнуудай үрэhэ хүрэнгэ хабарай тарилгада бэлэн болгобо. Тусхай шэглэлтэй бригаданууд болон звенонууд таряа hайнаар сэбэрлэжэ илгана, тарилгын шанарта хүргэнэ.

Украинада ехэ талмайда шэнэ сортын ороohoн таригдаха байна. Жэшээнь, Киевскэ областьдо «днепрянка» гэжэ шэниисэ түрүүшынхеэ таригдаха юм. Украинын газар тарилангай эрдэм-шэнжэлгын институдай селекционернүүд тэрэниие бии болгоо. Гектарhаа 45 центнер хүрэтэр ороohoн суглуулагдадаг.

«Днепрянка» хадаа республикын эрдэмтэдэй бии болгоhон табадахи сорт болоно. Урдахи жэлнүүдтэ «луганская-4», «ранняя-73», «харьковская-2» ба «хабарай-мироновско» гэжэ сортнууд колхоз, совхозуудта дамжуулагдаhан байна. Тэрэшэлэн ешмээнэй, обёосой, барайгарай болон бусад ургамалнуудай шэнэ сортнууд хэрэглэгдэхэ юм.

БЕЛОРУССИ:

ТАНИЛСАГТЫ: «ТРИКОТКАНЬ»

Могилевско КПСС-эй XXV съездын нэрэмжэтэ торгон бүдэй нэгэдэлдэ шэнэ бүд нэхэжэ эхилбэ. Бүд нэхэгшэд трикотажай ба бүдэй шанар шэнжэнүүдые тааруулан нэгэдхээ юм. Тиимэhээ шэнэ бүд «Трикоткань» гэжэ нэрлэгдээ. Шэнэ бүд нэхэхэдээ, капрон утаhа нэмэнэ, тиимэhээ тэрэ бүри бүхэ болоно.

Володарскиин нэрэмжэтэ оёдолой фабрикын мэргэжэлтэдэй hанамжын ёhoop, шэнэ бүдөөр костюм ба платинуудые оёжо болохо байна.

МОЛДАВИ:

ЭЛШЭ ХҮСЭНЭЙ ТАНДЕМ

Молдавиин ГРЭС-тэ ууралаар ба газаар хүдэлдэг алмалта ехэтэй түхеэрэлгэ (ПГУ) хүдэлжэ эхилбэ. Станцида хүдэлдэг «хоёр зуугаадай» блогуудта орходоо шэнэ түхеэрэлгэ hуpaггүй бага түлишэ хэрэглэдэг байна.

Нарижуулан hайжаруулагдаhан элшэ хүсэнэй блок ба газотурбинна агрегат түхеэрэлгын бүридэлдэ оролсоно. Тэрэ электрын элшэ хүсэ үгэхэ зуураа, 450 градусhaa дээшэ халуун газаар блогой ууралай котелые хүдэлгэнэ. Газай бүридэлдэ кислородой оролсодог дээрэhээ түлишэ hайнаар носодог байна.

Шэнэ түхеэрэлгые хэрэглэхэ талаар тэрэниие ашаглагшадтай хамта эрдэм... бэададалсана. Ерэхэ ашаглалгада оруул... хараалагдаhан иимэ ... хи комплексые прое... сэндэнь түргөөр ... тула дүй дүршэл хэр... хэ байна.

ТАДЖИКИСТ...

ТОСХОН hУУРИН... НОГООРУУЛ...

Ленинабадска об... саад ургуулха дура... сэсэрлигүүдые байгуу... лээ. Байгаалиие хамгаалха Таджига... мэй Ленинабадска ... ниин байгуулhан шэ... хан мододой питом... ургуулха дуратай... сагдуулнуудаар хан...

Республикын бүлэ... томнигууд hөөг, мо... гаха хэрэгтэ эдэб... хабаадалсадаг, хомо... гамалнуудые дэлг... туhа нэмэри хэдэг ю... най үшөөhэн, чинара... станай клен, тэрэшэ... барис, үхэр нюдэнэй... тосхон hууринуудые... лэхэ байна. Эрдэм... гын институдуудай... Таджикистанай Наук... академиин Ботаниче... дуудай мэргэжэлтэд... гуулха дуратайшуу... шэл заабаринуудые... Энэ намартаа респу... сэсэрлигүүдтэ олон ... мянган сагдуул мод... гагдаха байна.

* * *

ВИНОГРАД ХУР...

Вахшын дабаанай ... шэнэ газарта байгу... плантацинууд дээр... ряашад виноградай ... ряана. Эндэ, Дангар... дэр газарта, дүрбэ... саада тээ виноградай ... hуулгагдаhан юм. Ну... райхиhаа хоёр хаха... ехэ ургаса эндэhээ ... на.

Республикын ирри... Дангаринска ганду... үндэр газарые ашаг... дэлмэри үргэнөөр ... Вахшын дабаае hэ... километрэй тоннель ... жа байнхай. Нурекс... мэй уhан тэрээгүүр ... 100 мянган гектар... газар ундалуулха бо... (Т...)

МАЛ АЖАЛ — *онсо шухала hалбари*

СПАССКЫН ЖЭШЭЭ

Тульска областиин Новомосковско районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо гектар бүриhөө 1100 центнер тэжээлэй свёкло хуряагдажа абтаа. Таряашад түрүүшынхеэ үзэгдөөгүй ехэ — 5000 тонно тибhэ нөөсэлбэ. Мүн түсэбhөө үлүү силос ба сенаж дарагдаа, үбhэн бэлэдхэгдээ, брикедүүд гаргагдаа.

Гурбан ехэ тулгууриин нэгэн—тэжээлэй бата бэхи баазада түшэглэн, Спасскын оньhожоруулагдамал фермэ жэлhээ жэлдэ продукци ехэ абадаг боложо байнхай. Энэ фермэ эгсэ арбан жэлэй урда тээ баригдажа, ашаглалгада оруулагдаад, үнгэрhэн үедэ оронойнгоо иимэ түхэлэй олон оньhожоруулагдамал фермэнүүдэй дундаhаа шалгаржа гараа. Тус hалбари доторoo Спасскын фермэ жэшээтэ болоно гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын коллеги тоолоhон байна. Энэмнай хүдэлхэдэ зохид, үйлэдбэринь найдалтай ба гаргаша багатай байха юм.

Эндэ орон доторхи бүхы шэнэ онол аргануудхэрэглэгдэнэ: мал уягдангүйгөөр байлгагдана. боксонуудтай, забhартай шала, доронь шабааhа шабха суглуулха байратай, тэжээл тарааха столтой, үнеэдые hааха залда автомат оньhон тодхогдонхой.

Үйлэдбэреэ промышленна технологидо оруулhанай ашаар малшад элдэб ажалhаа сүлөөрөө, нэн түрүүн байраяа сэбэрлэхэ, тэжээл тарааха гэжэ зобохоёо болёо. Урдань эндэхи hаалишадай, малшадай баридаг аса, тармуурые колхозой музей дотор лэ оложо болохо. Машинаар ажаллаха гээшэ эндэхи комплексын хоёрдохи тулгууринь мүн. Энэнь ажалай үндэр бүтээсын үндэhэ hууринь боложо үгэбэ. Машинаар үнеэ hаадаг операторнууд, юрын фермынхидтэ орходоо, 10 дахин ехэ hү hаана. Мүнөө энэ «hүнэй фабрикада» хүдэлхэеэ орохын тула шалэн абаха шалгалта дабаха хэрэгтэй.

Тус ажахыда машинын үйлэдбэридэ таараха үүлтэрэй hүрэгүүд бии болгогдоо. Энэнь Спасскын фермын гурбадахи тулгууринь гээшэ. Дүнгүүдыень сасуулаад үзэе. Комплексын хүдэлгэгдэжэ эхилхэ үедэ үнеэн бүриhөө жэлд· 3200 килограмм hүн hаагдадаг байгаа hаа, мүнөө тэрэнь 5000 килограммда хүргэгдөө. Гүрэндөө гурба дахин ехэ hү худалдана. Жэшээлбэл, Спасскын фермын жэлдэ үгэhэн hүн бүхы Тульска областиин хүн зониие недели дотор хангаха байна. Теэд эндэхи хүн зон үсөөн бэшэ — хоёр миллион шахуу байха юм.

Экономико гаргаша багатай байха ёhотой гэhэн эрилтын ёhoop энэ фермэ хүдэлнэ. Эндэ тэжээлынь гамтайгаар гаргашалагдана — продукциин центнер бүридэ 1.1 центнер тэжээлэй единицэ ошоно. Ажалайшье гаргаша эгээн бага: hаалиин 1000 үнеэдые 13 хүдэлмэрилэгшэд харуулна. Абаhан продукциин өөрынь үнэ сэн РСФСР дотор эгээл хямда — центнерынь 13—15 түхэригтэ болоно. hү худалдажа олоhон мүнгэниинь бүхы гаргашаhаань хоёр дахин дээгүүр гэхэ гү, али зуун процент шахуу ашаг үрэтэй байна. Мүнөө үедэ комплекс бүтээлгэдэ хэгдэhэн бүхы гаргашань гурба дахин харюулагдаhан.

«hүнэй фабрикынгаа» арбан жэлэй ойе малшад hайнаар тэмдэглээ. Жэлдэ 500 тонно hү hааха гэhэн дабаае тон богони болзорто, орон доторoo түрүүлэн, үнгэрhэн табан жэлэй эхиндэ, Спасскын операторнууд дабажа шадаа hэн. Мүнөө энэ дабаан юрын лэ хэрэг болонхой. Байгша оной 9 hарада эндэхи оператор бүхэн 500 тонно hү hааад байна. Теэд урдань үшөө гурбан hара бии ха юм.

Алууhа малайнь hү шэмэ дээшэлээ

Иимэл даа Спасскын комплексын ажалай дүнгүүд.

— Энэ комплексын проект зохёоходоо, тэрэниие барижа байха үедөө бидэнэр малшадай ажал хүнгэдхэхэ гэhэн лэ зорилго урдаа табиhан байгаабди, — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой В. А. Стародубцев хөөрэбэ. — Зүгөөр энэмнай колхозой үйлэдбэриин болон социальна олохон асуудалнуудые шиидхэхэ түлхюур боложо үгөө бшуу.

«Фермэ-поли-фермэ» гэhэн гол шухала хэрэг дүүрэн хүсэндөө хүргэгдэбэ. Жэл бүри фермэhээ 25 мянган тонно органическа үтэгжүүлгэ абанабди. Тэрэнээ зундаа плугай хүсөөр хүрьhэндэ оруулнабди. Энэ баян үтэгжүүлгэдэ ороohо тарян, тэжээлэй болон техническэ ургамалнууд таригдажа, кубаниин баян ургасаар харюулна. фермэдэ хүсэд hайн шанартай тэжээл боложо бусана ха юм. Малшадаар ажаллаха хүнүүдые ... хүндэ асуудал шиид... Хэрбээ урдань фермэ... хоной зоной хахад ... гэхээр ажалладаг ... мүнөө ажал хэгшэдэй ... арбанай нэгэ хубинь ... хүдэлгэгдэнэ. Гадна пр... ленна технологи хэр... нэй ашаар үйлэдбэри... хы хубинуудта ажал ... хэлгын түрүү онол ар... нэбтэрүүлэгдэнэ. Энэм... лэдбэриин ашаг үрэ ... лүүлхэ найдамтай, зү... гээшэ. Ленинэй нэр... колхоз гүрэндэ hү ху... жэлэйнгээ түсэб юhэн ... туршада дүүргээд ба...

Спасскда бүхэроссиин ... гуули нээгдэжэ, олох... ластьнуудай малшад ... түрүү дүй дүршэлдэ ... сана.

А. СЫРОВАТК...
ТАСС-ай ко...
Тульска область
Спасск hуурин.

Соведүүдэй хүдэлмэри

Социалис мурысөөнэй манлайда

...трэй районой арадай ...дуудай нютагай Соведүүдэй ...партиин XXVI съездын ...шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө бүхы ажал ябуулгаяа ...үндэр эрилтын оршон ...да эмхидхэхые оролдоно. Шэнэ табан жэлэй даалгабаринуудые түгэс дүүргэхын ... дэлгэрһэн социалис мурысөөндэ арадай депутадуудай районой Соведүүд бүхы эдэбхитэй хабаадана.

Социалис мурысөөн ажалша коллективүүдэй амжалтануудые туйлалгада шэнэ ... аргануудые олгодог, ... нүлөөлдэг гээшэ. ...эй ЦК-гай, СССР-эй ...нүүдэй Соведэй, ...-эй болон ВЛКСМ-эй ... «Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые үлүүгээр дүүргэхын түлөө Бүхэсоюзна социалис мурысөөн» ... тогтоол соо арадай депутадуудай Соведүүдэй социалис мурысөө эмхидхэлдэ анхаралаа хандуулха ... онсолон тэмдэглэгдэнэ. Энэ тогтоолые хүлеэн абалгэ болгон арадай депутадуудай районоймнай Соведүүдэй бүхы эдэбхитэд ...ажадайнгаа дунда эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ...на.

...ша оной түрүүшын ... социалис мурысөөнэй ...үдэр Бага-Куналейн ... Совет республика ... гурбадахи һуури ... байха юм. Энэ Соведүүдэй депутадуудай олонхи ... ажахын харюу... участогууд дээрэ ... тэндэхи ... үйлэдбэриин аша ... социалис ... эмхидхэлгэдэ тон ... Куналейн сельскэ ... колхоз оршодог ... колхоз мал ажахын ... гүрэндэ худалдаха ... түсэбүүдые ... Мяха ... түсэб 122,9, һү — 130 ... 105,1 процентээр ... һайн эмхидхэлэй ... малшад үбэл... оробо.

...зонине худалдаа наймаа, һуудал байдалай ... хангалгын тэндэхи ...ургаанууд юһэн һарынгаа түсэбүүдые мүн лэ үлүүгээр дүүргээ.

...амжалтанууд эндэхи ... Соведэй депутадуудай зүгһөө колхозой үйлэдбэридэ ехэ анхаралай ...тагдадагһаа, ажалша коллективүүдэй дотор ... социалис мурысөө аша үрэтэйгөөр эмхидхэлгэдэ эдэбхитэйгөөр хабаадалгаһаа эшэ үндэһэтэй гэжэ тэмдэглэгдэхэ ... гээшэ.

... тиихэдэ манай районой ...Узколугска сельскэ Соведэй хүдэлмэри социалис мурысөөнэй хахад жэлэй дүнгүүдые согсологдохоодо, Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай областной соведэй ... һайшаалда хүртэһэн юм.

... Соведүүдэй социалис мурысөөнэй эмхидхэлэй хүдэлмэритэй танилсахада, иимэ ...дые районоймнай бэ... сельскэ Соведүүд туйлашадаха байһаниинь ...

...үүлэй дүй дуршэл ...үүлхэ гээшэмнай социалис мурысөөнэй таһаршагүй ... болодог. Бэе бэедээ ...ажа, өөһэд хоорондын ... хэлсэхэдээ, мурысэдэ халан абамаар олон ... юумэнтэй танилсадаг ... Эрхим дээдэ жэшээ, ... үүсхэл хододоо аша ...ээр нүлөөлдэг. Эндэ ...дагша Соведүүдэй туйлаһан амжалтын саанаһаа ...дэһэтэй байһыень гэрнэгэ жэшээ дээрэ хүсэлэнтэйб.

...ртиин XXVI съездын ...лдэ районоймнай арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй дунда социалис мурысөөн онсо эршэ залитайгаар бадараа һэн. Кировскэ сельскэ Соведэй депутадууд партиин съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угталгын социалис мурысөөнэй үүсхэл республика дотороо гаргаһан юм. Энэ үнэтэ үүсхэлые КПСС-эй обкомой бюро, республикымнай Министрнүүдэй Совет һайшаажа, районоймнай сельскэ Соведүүд энэ социалис мурысөөндэ эдэбхитэй хабаадаһан гээшэ. Үүсхэл гаргаһан Соведэй депутадуудай эмхидхэлэй хүдэлмэриин дүй дуршэл тэрэ үдэрнүүдтэ үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэжэ эхилээ һэн. Энэ Соведэй социалис уялгануудай дүүргэлтэ тухай асуудал КПСС-эй райкомой бюро, районно Соведэй гүйсэдкомой заседани дээрэ хэлсэгдэжэ, мурысөө эмхидхэлгын олон һайн онол аргануудые тодоруулагдаһан, дутуу дунданууд шье элирүүлэгдэһэн байгаа. Эндэ үгтэһэн дурадхалай ёһоор Соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй семинар дээрэ Кировскэ сельскэ Соведэй депутадуудай социалис мурысөө эмхидхэдэг дүй дуршэлтэй үргэнөөр танилсалга болоо һэн. Ажалша коллектив соо түрэһэн түрүү онол аргануудые энэ Совет саг соонь дэмжэжэ, үйлэдбэриин участогууд бүхэн дээрэ дэлгэрхэ хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулна. Социалис мурысөөнэй энэ һайн ёһо шэнжые үргэнөөр хэрэглэхэ тухайда семинарта хабаадагшад һайн ойлгожо абаһан байна.

Районоймнай сельскэ Соведүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мурысөөнэй үшөө нэгэ түхэл шэнжэ дурдалтай. Соведүүдэй социальна болон экономическа хүгжэлтын түсэбые бэелүүлхын түлөө ажалшадай эдэбхи зүбөөр хэсүүлхэ талаар Шанагын сомоной Совет баян дүй дуршэлтэй болонхой. Энэ Соведэй депутадай сессинүүд дээрэ нютагайнгаа ажалша коллективүүдэй ажал хүдэлмэри зүбшэн хэлсэхэдээ, тэдэнэй үйлэдбэриин саашадаа хүгжэхэ замуудые тодорхойлно. Тиихэдээ гансашье үйлэдбэриин асуудалнууд дээрэ тогтодоггүй, мэргэжэлтэ кадрнуудай ургаха, тэдэнние хүмүүжүүлэн һургаха тушаа хэлсэгдэнэ. Сесси дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүдэй саг болзортоо бэелүүлгэдэ саг үргэлжын комиссинуудай гэшүүдэй, сомоной Соведтэхи арадай хинагшадай зүгһөө ехэ оролдолго гаргагдадаг байна.

Сельскэ болон сомоной Соведүүдэймнай сессинүүд тусхайлагдаһан нэгэ үдэр үнгэргэгдэдэг юм. Нэгэ үдэр зарлагдадагшье һаа, Соведүүд бүхэн нютагайнгаа үйлэдбэриин, соёлой болон социальна хүгжэлтын олон янзын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэнэ. Жэшээлхэдэ, июнь һарада Хэрээтын сомоной Соведэй сесси «Дружба» колхозой ниитын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ», Тонкагай, Новосретенскэ сельскэ Соведүүдэй сесси «Сибирь» совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэдэй ниитын малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ үүргэ», «Сельскэ Соведэй экономическа болон социальна хүгжэлтын түсэбэй дүүргэлтэ тухай» гэһэн асуудалнуудые хэлсэһэн байна. Эдэ асуудалнуудай хэлсэлгэ үргэн дэлисэтэйгээр, холын хараатай зорилгонуудые бэелүүлхэ аргатайгаар эмхидхэгдэдэг байна. Үргэн хэлсээнэй үедэ депутадуудай урда социалис мурысөөнэй эмхидхэл, дүн гаргалгын асуудалнууд бии болохол ёһоороо болодог гээшэ. Тиихэдэ үйлэдбэридэ сэхэ хабаатай депутадуудай ажал хэрэгүүд анхарагдана. Ажалша коллективүүдэй дунда социалис мурысөөнэй манлайда ябажа, түрүү онол

арга шудалһан депутадай үүргэ тон үнэтэй дээрэ тоологдоно. Иимэ нүхэд нютагай Соведүүдтэ нилээд олон гээшэ. Бага-Куналейн сельскэ Соведэй депутат К. П. Мисайлова, Кировскэ сельскэ Соведэй депутат Е. П. Лобанова, Охин-Булагай сельскэ Соведэй депутат П. М. Коробенков, районно Соведэй депутат В. С. Быков болон бусад олон нүхэдэй социалис мурысөө эмхидхэхы хүдэлмэри ехэтэ һайшаагдана.

Социалис мурысөөнэй үдэр бүриин эмхидхэлэй һулархагүйн эрхэ байдал бии болголгодо саг үргэлжын комиссинуудай үүргэ тон ехэ. Ажалша коллективүүдэй гүрэнэй түсэб дүүргэлгэдэ, абаһан социалис уялгануудаа урагшатай бэелүүлгэдэ эдэ комиссинууд ашатай нүлөөгөө үзүүлхэ олон арга боломжотой. Эндэ районно Соведэй саг үргэлжын хүдөө ажахын комиссиин (түрүүлэгшэнь депутат М. Е. Сергеев) хүдэлмэри һургаал боложо үгэмөөр. Комиссиин гэшүүд һаяхан «Дружба» колхозой, «Новосретенский» совхозой малай байранууд дээгүүр ябажа, үбэлжэлгэдэ ямар бэлдэлгэтэйгээр орожо байһыень шалгаа. Энэ шалгалта олон дутуу дундануудые элирүүлжэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдтэ тупатай заабари-зүбшөөлнүүдые үгэһэн байна. Малшадай байрын гэрнүүдые түргөөр заһабарилха, тэжээл шанаржуулдаг цехүүдэй хүдэлмэри гуримшуулха, худалдаа наймаагаар, ажал һуудалай эд хэрэгсэлээр хангалга һайжаруулха тухайда хэмжээнэй дары абтаха ёһотойе мэдүүлээ. Үбэлэй сагта мал ажалай продукци элбэгээр үйлэдбэрилхэ талаар малшадай дунда социалис мурысөөнэй эмхидхэл улам эршэдхэхэ талаар [illegible] һайшаагдаа. [illegible]

[illegible] Советүүд өөһэд хоорондоо халалсан абажа, ажалша коллективүүдэй өөрсэ ёһын эрхэ байдалда тааралдуулан, шэнэ шэнжээр баяжааха ёһотой гээшэ. Өөһэд хоорондоо мурысэдэг Хэрээтын ба Еланска сельскэ Соведүүдтэ, Шэбэртын ба Шанагын сомоной Соведүүдтэ өөрын ёһоной һайн түхэл шэнжэнүүд яһалал бии байха. Мурысэгшэ эдэ Соведүүд квартал бүхэнэй дүнгүүдэй гаргагдахада, өөһэд хоорондын шалгалта үнгэргэхэ, дүй дуршэлөө халалсан абалсажа байха ёһотой һэн. Энэ шалгалтануудта Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай гэшүүд хабаадуулагдажа, үйлэдбэриин, соёл культура болон һууриин тосхонуудай болбосоронгы түхэлтэй болгохо асуудалнууд гүн гүнзэгы удхатайгаар шүүмжэлхы оршон байдалда хэлсэгдэхэ арга олдохо байгаа. Энэ тон шухала хэрэг хүсэд анхарагдангүй үлэдэг байһаниинь тон харамтай.

Социалис мурысөөнэй эршэ зали улам эршэдхэжэ, түхэл шэнжэнүүдынь бүри гүн удхатай болгохо гээшэ арадай депутадуудай Соведүүдэй, тэрэнэй гүйсэдкомуудай онсо анхарал доро байха ёһотой болоно. Тиихэдээ депутад бүхэнэй социалис мурысөөнэй үүргэ дээшэлүүлгэдэ эдэбхитэй хабаадалга тон удха шанартай, арадай этигэмжэтэ нюурай уялгануудые дүүргэлгэдэнь хүсэ ехэтэй зэбсэг боложо үгэхэ байна.

А. ПЕТРОВ,
арадай депутадуудай Бэшүүрэй районно Соведэй гүйсэдкомой инструктор.

СОВЕТ РЭССИ БОЛОН МОНГОЛОЙ ХООРОНДО ДИПЛОМАТИЧЕСКА ХАРИЛСААНАЙ БАЙГУУЛАГДАҺААР 60 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

АНДА НҮХЭДЭЙ ЁҺО ГУРИМААР

Монгол-совет харилсаа холбоонуудай түүхэдэ 1921 оной ноябриин 5 онсо һуури эзэлдэг юм. Энэ үдэр Москвада шухала документдэ — РСФСР-эй болон Монголой Арадай Республикын хоорондо хани барисаата харилсаа холбоо тогтоохо хэлсээндэ гар табигдаһан байна. Монголой революциин туйлалтануудые хамгаалха, социальна дэбжэлтын замаар оронние хүгжөөхэ хэрэгтэ энэ хэлсээн гансал шиидхэхы үүргэ дүүргээ бэшэ, мүн бодото тэгшэ эрхын ба нэгэ нэгэндээ туһалалсалгын, бүрин эрхэтэ ба национальна бэеэ даанхай байдалые хүндэлхэ ёһо гуримууд дээрэ үндэһэлһэн шэнэ харилсаануудые уласхоорондын хэрэгтэ баталалгын эхин болоһон байна.

Монгол-совет документдэ гар табигдаһаар 60 жэлэй ойе МНР-эй ажалшад ехэ баяртай һайндэр мэтээр угтана. Тэдэнэр зохёохы ажалайнгаа амжалтануудые энэ һайндэртэ зорюулжа зуураа, социалис байгуулалтын дүнгүүдые сэдьхэлээ ханангяар согсолно. Арадай революциин түрүүшын үдэрнүүдһээ эхилжэ Соведүүдэй ороной туһалаагүй һаань, политическэ ба экономическа бэеэ даанхай байдалаа аршалан хамгаалжа, капиталис бэшэ замаар хүгжэхэ социально-экономическа зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэжэ Монгол орон шадахагүй һэн.

Хоёр ороной арадуудай хани барисаан жэлһээ жэлдэ бэхижэээ. 1946 ондо гар табигдаһан хани барисаан ба нэгэ нэгэндээ туһалха тухай договор, экономическа болон соёлой харилсаа холбоон тухай хэлсээн совет-монгол бүхы талын харилсаануудые хүгжөөлгэдэ шухала шата болоо. Нүхэр Л. И. Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр МНР ерэхэ үедэ, 1966 ондо баталагдаһан хани барисаан, харилсаа холбоон ба нэгэ нэгэндээ туһалха тухай шэнэ договор хадаа МНР-эй болон Советскэ Союзай хоорондын аха дүүгэй харилсаа холбооe хүгжөөлгэдэ шэнэ шата болоһон гэжэ Монголдо тоолодог. Тус документын үндэһөөр экономическа, эрдэм техникын болон соёлой талаар харилсаа холбоон бүри үргэнөөр хүгжөө. Гансахан һүүлэй табан жэлдэ Советскэ Союзай туһаламжаар республикада арадай ажахын 150 томо барилга ашаглалгада оруулагдаһан байна. Тэрэнэй продукциин зарим хубинь СССР-тэ эльгээгдэдэг.

Монгол-совет харилсаа холбоон бүри үргэдэжэ байна гэжэ бодото байдал дээрэһээ харагдана. Энэ харилсаа холбооной ашаар республикада Монголой индустриин асари ехэ барилга ашаглалгада оруулагдаа. Энэнь зэдэй ба молибденэй руда олзоборилхо ба болбосоруулха «Эрдэнэт» гэжэ шанаржуулгын комбинат болоно. Энэ харилсаа холбооной ашаар монгол ба совет арадуудай эрэлхэг зоригто хүбүүд Ж. Гуррагча болон В. Джанибеков замбуулинай дайдаар ниидээ.

КПСС-эй XXVI съездын ба МНРП-гэй XVIII съездын зоригжуулхы түүхэтэ шиидхэбэринүүд, тэдэнэй дэбжүүлһэн коммунис ба социалис байгуулалтын, эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй асари ехэ программанууд монгол ажалшадай политическэ болон ажалай эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлхэ талаар ехэ түлхисэ болоо. Энэ табан жэлэй үедэ совет-монгол экономическа болон эрдэм шэнжэлгын харилсаа холбоон горитойгоор үргэдэхэ байна.

Республика дотор байгаалиин ба материальна нөөсэнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, арадай ажахые хэлбэришэгүйгөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха байна. 1981 — 1984 онуудта МНР-тэ 350 шахуу объект баригдахаар, шэнэдхэн заһагдахаар хараалагдана. Экономикын элдэб һалбаринуудые хүгжөөхэ талаар элдэб янзын 45 программа ба хэмжээ ябуулга бэелүүлэгдэхэ байна.

Мүнөөдэрэйнь бүхы амжалтанууд аха дүүгэй монгол-совет эбдэршэгүй хани барисаанай үрэ дүн болоно гэжэ Монголой ажалшад талархалай мэдэрэлтэйгээр хэлэнэ. Энэ хани барисаан социалис Монголые урагшань хүгжөөхэ талаар шиидхэхы нүхэсэл байгаа, байнашье, байхашье.

А. ДЕНИСОВИЧ,
ТАСС-ай корр.

Улаан-Баатар.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ҺАЙНДЭР

Дипломатическа харилсаа холбоо тогтоохо тухай 1921 оной ноябриин 5-да гар табигдаһан совет-монгол хэлсээн хадаа социально-экономическа хүгжэлтын элдэб шатануудта байһан ехэ ба бага арадуудай хоорондо адли тэгшэ эрхын, бэеэ даа-һан байдалай, нэгэ нэгэеэ хүндэлэлгын, нягта харилсаа холбооной, нэгэ нэгэндээ туһаламжа үзүүлэлгын үндэһэ һуури дээрэ шэнэ түхэлэй харилсаа тогтооһон Монголой түүхэдэ түрүүшын тэгшэ эрхэтэй уласхоорондын договор болоһон байгаа. Энэ хэлсээн Монголой Арадай Республикые али бүхы талаһаань хүгжөөлгэдэ айхабтар ехэ удха шанартай байгаа.

Залуу республика бата найдамтайгаар урагшаа дабшаба. Совет мэргэжэлтэдэй туһаламжаар предприятинууд, госхозууд, һургуулинууд баригдаһан, техникумүүд, дээдэ һургуулинууд нээгдэһэн, промышленность болон соёлой дуршэл шадабари ехэтэй хүдэлмэрилэгшэд ургаһан байха юм. Бүхы хүн зоноймнь үзэг бэшэггүй байһан ушар өөһэдын национальна мэргэжэлтэдые һурган бэлдэхэдэнь, ехэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулһан байгаа. Ажалшадта түлөөһэгүйгөөр һураха эрхэ олгоһон МНР-эй Конституциин ёһоор арадай правительство бүгэдэ ниитын эхин һуралсал, харин хотонуудта, аймагуудай түбүүдтэ долоон жэлэй һуралсал бии болгоһон байгаа. 1965 онһоо хойшо орон дотор бүгэдэ ниитын һуралсал бии болгохо гэһэн хараа шэглэл бэелүүлэгдэжэ эхилээ һэн. Мүнөө Монгол орондо үзэг бэшэг мэдэхэгүй ушар гүйсэд усадхагданхай, дүрбэдэхи хүн бүхэн һургуулида гү, али курсануудта һурадаг.

Мянган хүнэй хүртэсэдэ студентнэрэйнгээ тоогоор республика хүгжэнги хэдэн капиталис оронуудые ахижа гараа. Монголой гүрэнэй университет, политехническэ, хүдөө ажахын, багшанарай, медицинскэ ба бусад дээдэ һургуулинууд үүдэеэ залуушуулай урда үргэноор нээһэн байна.

Хорёод институт болон лаборатори эрдэм-шэнжэлгын хүдэлмэри эрхилдэг, МНР-эй ба СССР-эй Наукануудай академинүүдэй харилсаан орон дотор научна шэнжэлгэнүүдэй амжалтада, тэрэнэй научна кадрнуудай ургалтада аша үрэ ехэтэйгээр нүлөөлдэг байха юм. Хоёр ороной мэргэжэлтэдэй хамтын ажал, Дубнадахи Ядерна шэнжэлгэнүүдэй нэгэдэмэл институдай хүдэлмэридэ монгол эрдэмтэдэй хабаадалсалга — эдэ бүгэдэ МНР-тэ эрдэм наукые хүгжөөлгэдэ ехэ нүлөө үзүүлдэг байгаа, мүнөөшье үзүүлнэ.

Геологическа, палеонтологическа, биологическа, түүхын-соёлой хамтын экспедицинүүд эндэ амжалтатайгаар хүдэлнэ. Жэшээнь, манай ороной дэбисхэр дээрэ үнэтэ шухаг ашагта малтамалнуудай яагаад бии болголгын, тэдэнние элирүүлэн бэдэрэлгын хуули ёһонуудые шэнжэлхэ талаар монгол-совет геологическа экспедици шухала үрэ дүнгүүдые туйлаһан байна. Хамтын биологическа экспедици Монголой ургамалай аймагые, Түбэй Азиин хойто хубидахи ургамалай ба амитадай аймагуудай хүгжэлтые шэнжэлгэдэ өөрсэ шухаг нээлтэнүүдые хэһэн байха юм. Экспедицинүүдэй хэһэн гүнзэгы ехэ шэнжэлгэнүүд ороной байгаалиин нөөсэ баялигуудые арадай ажахыда һайнаар хэрэглэхэ арга олгоно.

Хоёр ороной Наукануудай академинүүдэй хоорондо харилсаа холбоо тогтоохо талаар шэнэ табан жэлэй түсэб 1980 ондо Москвада баталагдаа һэн. Энэ түсэб холын хараа зорилгонуудтай. Социальна болон арадай ажахын гол зорилгонуудые, эрдэм наукын шухала асуудалнуудые шиидхэхын тула ехэ удха шанартай байна.

Һүүлэй арбан жэлэй туршада соо илангаяа литература, искусствын талаар харилсаа холбоомнай эршэмтэйгээр хүгжөөгдэнэ. Выставкэнүүдые эмхидхэхэ, кинофестивальнуудые үнгэргэхэ, кинофильмнүүдые буулгаха, зүжэгүүдые табиха, уран зохёолнуудые оршуулха талаар ехэ юумэн хэгдэнэ. Нэгэ нэгэнэйдээ соёлой үдэрнүүдые үнгэргэдэг һайн ёһо заншалтанбди. Үнгэрһэн табан жэлдэ МНР-тэ совет уран һайханай 17 коллектив, тэрэ тоодо академическэ Бага театр, С. В. Образцовой хүтэлбэрилдэг кукольна театр, Рязаниин ород арадай хоор ошожо, бэлиг шадабаряа аха дүү арадтаа бэлэглээ һэн. Тиихэдэ Монголой уран һайханай 10 коллектив СССР-тэ ошожо ерэһэн юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Советскэ Союзда Монголой искусствын 300 шахуу мэргэжэлтэ һуража гараһан байна.

Уран зохёолой оршуулганууд соёлой харилсаа холбоондо ехэ һуури эзэлдэг. А. Пушкинай, М. Лермонтовэй, Н. Гоголиин, Л. Толстойн, манай үеын уран зохёолшод К. Симоновэй, К. Фединэй, Ч. Айтматовай, Ю. Бондаревой, Г. Марковай, В. Распутинай, Р. Гамзатовай зохёолнууд МНР-тэ хэблэгдэн гарадаг юм. Элжээндээ Монголой уран зохёолшодой бүтээлнүүд СССР-эй арадуудта хүндэтэй болонхой. Дайнай һүүлэй жэлнүүдтэ Советскэ Союзда монгол авторнуудай 270 шахуу зохёол СССР-эй арадуудай хори гаран хэлэн дээрэ дүн хамта 10 миллионһоо дээшэ хэһэгээр барлагдан гараһан байна.

МНР-тэ ород хэлэ шудалалгада айхабтар ехэ анхарал хандуулагдадаг. Ород хэлэ һайнаар мэдэхэдээ, ажалшан арад оюун бодолой барагдашагүй ехэ баялигуудые ниитэлһэн ород хэлэн дээрэ хэблэгдэнхэй зохёолнуудые уншаха аргатай болохо, коммунис байгуулалтада совет арадай туйлаһан амжалтануудтай улам гүнзэгытөөр танилсаха, коммунис ёһоор ажаһууха, ажаллаха талаар совет хүнүүдһээ һуралсаха арга олохо байна гэжэ МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал тэмдэглээ һэн. Манай орон дотор 250 мянган хүн һуралсалай элдэб эмхи зургаануудта, кружогуудта ород хэлэ шудалдаг юм. А. С. Пушкинай нэрэмжэтэ Ород хэлэнэй институдай филиал 1978 ондо Улаан-Баатарта нээгдээ һэн. Аха дүү ороной амжалта туйлалтануудтай Монголой хүн зоной үргэнөөр танилсаха хэрэгтэ Совет эрдэм, соёлой байшан шухала үүргэ дүүргэдэг.

Дуршэл шадабаритай, гүнзэгы эрдэм мэдэсэтэй мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэрэгтэ Советскэ Союз манай оронд ехэ туһа хүргэдэг байһан, мүнөөшье хүргэнэ. Һамагтал нүүлэн табан жэл соо 6 мянган гаран монгол хүбүүд, басагад СССР-эй дээдэ һургуулинуудта һурахаар эльгээгдэһэн байгаа.

МНРП-гэй XVIII съезд дээрэ ингэжэ тэмдэглэгдэбэ: «КПСС-тэй, совет арадтай хани харилсаагаа, али бүхы холбоо барисаагаа саашадаашье хэлбэришэгүйгөөр гүнзэгырүүлэн бэхижүүлхэ гээшэ манай гол зорилго болоно. Советскэ Союзтай харилсаа холбоон, хани барисаан, аха нүхэсэл хадаа социализм байгуулгын замаар бидэнэй хурдан түргэнөөр хүгжэхэ найдамтай эрхэ нүхэсэл болоно».

Совет-монгол харилсаанай 60 жэлэй ой хадаа Монголой үлгэн һайхан газар дээрэ марксизм-ленинизмын суртал һургаалнуудай илан мандалгын һайндэр, социализмын түлөө тэмсэлдэ манай арадай туйлаһан илалтын һайндэр, МНР-эй ба СССР-эй арадуудай зохёон байгуулхы ажалай, хани барисаанай һайндэр мүн.

Лудэвдоржийн ХАШБАТ,
монгол журналист.
(АПН).

О

Болгариин «Козлодуй» гэжэ түрүүшын атомна электростанци үргэдхэгдэнэ. Советскэ Союзһаа асарагдаһан 440 мянган киловатт хүсэтэй дүрбэдэхи реактор эндэ тодхогдонхой. Ерэхэ жэлдэ һүүлшын, табадахи реактор хаосаргагдаха.

НРБ-гэй элшэ хүсэнэй комплексдо «Козлодуй» шухала һуури эзэлнэ. Атомна элшэ хүсэнэй ургалтада энэ талаар социалис оронуудай харилсаа холбооной удаан хараатай программа эшэ үндэһэниинь болоно.

СССР аха дүү республикада станциин проект зохёолгодо, барилга болон түхеэрэлгэнүүдээр хангалгадаһь дээдэ мэргэжэлтэдые бэлдэхэдэнь ехэ туһа хүргэһэн байна. Дүй дуршэлтэй совет мэргэжэлтэд болгар барилгашад, хабсаргагшад болон энергетигүүдтэй хамта хүдэлэлсэһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Козлодуй» АЭС.

БТА—ТАСС-ай фото.

Хэлбэришэгүй бата, сэхэ шууд хараа бодол

Баруун Германиин «Шпигель» журналда Л. И. Брежневэй үгэһэн интервью тушаа гадаадын шэнжэлэлнүүд уласхоорондын олониитын ба хэблэлэй гол анхарал татана. Советскэ Союз амгалан тайбан байдал аршалан хамгаалха ба батадхахаар шиидэнхэй байһанаа дахин лаблан элирхэйлбэ гэһэн һанамжа тэдэ шэнжэлэлнүүдэй гол удха болоно. Элдэб оронуудай хэблэлэй органууд энэ интервьюе бүрин гү, али тодорхойлон найруулан тунхаглаха зуураа, совет гадаадын политикын залан сэхэ, эб эстэй байхые үнзхөөрөө хүсэдэг, үрэтэй хөөрэлдөө хэхэ, уласхоорондын тон шухала асуудалнуудые хаража үзэхэ, ядерна хосоролой аюулые зайсуулгада туһа хүргэхэ шиидхэбэридэ бүтэмжэтэй үрэтэйгөөр хандаха гэжэ оролдодог ба бэлэн байһыень совет хүтэлбэрилэгшын мэдүүлгэ үнэншэмэ тодоор элирхэйлэн харуулна гэжэ тусхайлан тэмдэглэнэ.

Советскэ Союз шахардуу байдал һуларуулгын хэрэг хамгаалха ба гүнзэгырүүлхын, империализмын үүдхэһэн буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгэ зогсоохын, дай саран зайсуулхын түлөө оролдосотой нэтэрүүгээр тэмсэнэ. «Шпигель» журналда үгэһэн интервью доторoo Л. И. Брежневэй онсолон тэмдэглэһэнэй ёһоор, СССР хэндэшье аюул тохёолдуулнагүй, хэндэшье добтолхоор бэлдэнэгүй, совет сэрэгэй хараа бодол хамгаалхы шэнжэтэй юм, —гэжэ **Болгариин «Работническо дело»** газетэ бэшэнэ. Зүүн ба баруун зүгэй оронуудай хоорондын харилсаанай мүнөө горитойгоор хүйтэрөөд байһанай түлөө харюусалгые Советскэ Союз бэшэ, харин баруун тээхи хархис бүлэгүүд, түбхын түрүүндэ США-дахи дай журөөдэдэг бүлэгүүд харюусаха болоно. Тэдэнэр шахардуу байдал һулаарулха тухай бэшэ, харин зүришэлдөө үүдхэхэ тухай, тэгшэ эрхэтэй, адли аюулгүй байдалай байһанай үндэһөөр үгэсэ ойлголсохо тухай бэшэ, харин сэрэгэй талаар булюу боложо, хүсэ хэрэглэн зонхилхо тухай ехэ абьяастайгаар хэлэдэг байна.

Советскэ Союз буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгэ зогсоохо, тэдэнние үнэхөөр хуряаха, ямаршье үнэн сэхэ хөөрэлдөө хэхые хүсэдэг тухайдаа эли тодоор мэдүүлдэг байна,— гэжэ **Венгриин «Непсабадшаг»** тусхайлан тэмдэглэнэ. Амгалан байдал хангалгын хэрэг зүришэлдөө хёмоорооной үндэһөөр бэшэ, харин хөөрэлдөөнүүдые, гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй уулзалганууд ба зүблөөнүүдые үнгэргэһэнэй үндэһөөр, эсэстээ —арадуудай ойртолсолгодо туһа хүргэхэ тодорхой ябуулганууд хэһэнэй үндэһөөр бэелүүлэгдэхэ, уласхоорондын оршон байдалые заһаруулһанай, этигэлсэдэггүй, айха ябадал гэхэ мэтэ һаад тойбонуудые зайсуулһанай үндэһөөр туйлагдаха болоно.

Ядерна һандарал хосорол саран зайсуулха гэжэ Советскэ Союзай эрмэлзэдэг байһаниинь СССР-эй шэнэ, тодорхой шухала үүсхэл гаргаһан ООН-ой Генеральна Ассамблейн мүнөөнэй сесси дээрэ үнэншэмэ тодоор харагдаа,— гэжэ **Чехословакиин «Руде право»** газетэ тэмдэглэнэ.

Амгалан тайбан байдал бэхижүүлхэ, шахардуу байдалай һуларалга батадхаха хэрэгтэ Европо онсо үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй гэжэ Л. И. Брежнев «Шпигель» журналда үгэһэн интервью доторoo тусхайлан тэмдэглээ, —гэжэ **«Ной ɛ Дойчланд» (ГДР)** бэшэнэ. Үгэеэ ойлголсожо шадахаар бэшэ асуудал буу зэбсэгүүдые хуряалгын талаар, элдэб зэбсэгүүдэй талаар байхагүй гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, Европын дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна зэбсэгүүдэй талааршье, —тэрэнние бүхы Европын арадуудай аша туһада шиидхэжэ болохо ба шиидхэхэ шухала. США-гай зүгһөө баталһан шашалдаануудай гарабашье һаань, «хизаарлагдамал» ядерна дайн үүдхэгдэбэл, бүхэдэлхэйн шэнжэтэй зайлашагүй болохо гэһэн ойлгомжо Европын, гансашье Европын бэшэ, бусад оронуудай аюулгүй байдалда онсо шухала удха шанартай байна гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ заагаа.

«Шпигель» журналай асуудалнуудта Л. И. Брежневэй үгэһэн харюунууд Баруун Германиин политическэ ба олониитын бүлэгүүдэй, хэблэлэй гол анхаралда байһаар. Ракетно-ядерна зэбсэгүүдые хорoохоор СССР-эй бэлэн байһаниинь тэдэ харюунууд дотор лаблагдан баталагдана. Хөөрэлдөө хэхээр Советскэ Союзай бэлэн байһые ФРГ-гэй правительство һайшаана,— гэжэ ФРГ-гэй правительствын этигэмжэтэ түлөөлэгшэ **К. Беккер** заагаа. Совет хүтэлбэрилэгшын бүхы һанамжануудые ФРГ-гэй правительство һайтар шэнжэлхэ байха, Совет-Баруун Германиин дээдэ тушаалтадай болохоёо байгаа хөөрэлдөөнүүдэй уг зорилгонь—Европодохи амгалан байдалые саашадань тоггууритай түбшэн болгохо ябадал болоно гэжэ Бонной этигэмжэтэ түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

Совет хүтэлбэрилэгшын тусхайлан тэмдэглэһэнэй ёһоор, Советскэ Союзай ба тэрэнэй союзнигуудай аюулгүй байдалые сэгнэхэдээ, өөлэдынгөө аюулгүй байдал сэгнэдэг шэнги тиимэл дэлисэ хэмжээтэйгээр США-гай ба НАТО-гай союзай бүхы дээрээ сэгнэхыень СССР хүсэнэ гэжэ **Америкын хэблэл** Л. И. Брежневэй интервью тухай мэдээсэхэдээ дурдана. «Л. И. Брежнев буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгын али тухай аюултай байһан тухайда һануулна», — гэжэ **«Сан Франциско кроникл»** бэшэнэ. «Хөөрэлдөө хэхээр США-гай бэлэн байһые СССР һайшаана, зүгөөр сэрэгэй талаар булюу болохо гэһэн һанаашалгаһаа Вашингтон арсаха зэргэтэй» гээд уридшалан һануулна,— гэжэ тус газетэ тэмдэглэнэ. «Хэрбээ шухала болоод байгаа һаань, совет арад ямаршье нэмэлтэ оролдолго хүсэлэлгэнүүдые гаргаха оно мүр олохо, оронoо найдамтайгаар хамгаалха ябадал хангахын тула шухала бүхы юумэ хэхэ байха гэһэн Л. И. Брежневэй үгэнүүдые тэрэ газетэ дурдана.

Европодохи эб найрамдалай тала баригшадай хүдэлөөе совет хүтэлбэрилэгшэ үндэрөөр сэгнэнэ, дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал сахин хамгаалха ба хангаха хэрэгтэ Европын шухала үүргэ дүүргэхэ байһые тусхайлан тэмдэглэнэ гэжэ **Швециин телеграфна бюро** тэмдэглээ. Швециин хэдэ хэдэн газетэнүүд Л. И. Брежневэй интервью тоошолон, тунхаглаха зуураа, Европодо, тэрэ тоодо Европын хойто хубида ядерна зэбсэггүй зононуудые тогтоолгын, ядерна зэбсэг тараалгахагүй, амгалан байдал тоггууритай болгохо зорилго табидаг бүхы хүнүүдтэ шухала байһаниинь элитэ гэжэ тэмдэглэнэ.

Ядерна зэбсэг бүтээлгэһээ, хэрэглэлгэһээ арсаһан, өөрынгөө газар дээрэ тиимэ зэбсэг барихагүй гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр Советскэ Союз ямаршье ушар байдалда ядерна зэбсэг хэрэглэхэгүй гэһэн Л. И. Брежневэй мэдүүлгые сэдьхэлээ ехээр ханан угтанабди, —гэжэ атомна бомбодолгоһоо гэмтэгшэдэй эмхиин Хиросимска соведэй генеральна секретариин орлогшо **Такэси Такэути** мэдүүлнэ. Атомна зэбсэгые бүтээхэгүй, тараан тодхохогүй, тэрэнние барихагүй гэһэн гол ёһонуудые Япон баримталха ёһотой. Амгалан тайбан байдалые шухалада тоолодог бүхы хүнүүд эдэ гол ёһонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ ябадал саашадаашье эдэбхитэйгээр туйлаха ёһотой.

(ТАСС).

ХҮН ба байгаали

«БАГА ТИМИРЯЗЕВКА»

Совет ороной пионернүүд эдир багаһаа ажалда дуршэдэг, Эхэ оронойнгоо һалбаран хүгжэхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулдаг.

Юһэн жэлэй саада тээ «Пионерская правда» газетэ «Бага Тимирязевкын» байгуулагдаһан тухай соносхоо һэн. Мүнөө хэдэн мянгаад эдиршүүл гэшүүдынь болоно, поли, тарялан дээрэ үндэр ургаса ургуулхын түлөө тэмсэлдэ хубитаяа оруулна, эрдэм мэдэсээ бодотоор хэрэглэнэ.

Захааминай районой Михайловкын дунда һургуулиинхид республика дотороо эгээл түрүүлэн «Бага Тимирязевка» эмхидхэһэн, «Баян ургасын түлөө» гэһэн уряа доро хүдэлжэ эхилһэн юм. Һургуулиин юннадууд сорт шэнжэлдэг гүрэнэй ба һургуулиин дэргэдэхи туршалгын участогуудта шэнжэлгын ехэ хүдэлмэри ябуулжа, һайн үрэ дүнгүүдые туйлаад, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые нилээд гайхуулаа һэн. Эдэнэй үүсхэл оролдолго бодотоор сэгнэгдээ. «Бага Тимирязевка» гэһэн Бүхэсоюзна конкурс-харалгада түрүү һуури эзэлжэ амжаад, шэб шэнэхэн автобусоор шагнагдаа бэлэй.

1973 ондо энэ конкурсдо Бэшүүрэй найман жэлэй һургуулиин юннадууд илажа, «Школьник» гэһэн проекторээр шагнагдаа. 1974 ондо Кабанскын районой Выдринэй дунда һургуулиин ой тайгада дуратайшуул баһал шалгаржа, дурасхаалта бэлэг — фотолабораторидо хэрэглэгдэхэ тухеэрэлгэнүүд эдэнэртэ барюулагдаа бэлэй. 1976 ондо Зэдын районой Дэрэстэйн, 1977 ондо Загарайн районой Асагадай дунда һургуулиин байгаали хамгаалагшад бусад сооһоо шалгараа һэн. Асагадай һургуулиин һурагшадай бэшэг уншая: «Манай һургуули багахан юм. Ороймдоол 145 хүбүүд, басагад, гэбэшье булта тимирязевецүүд. Гол түлэб хурьга харууһалха хүдэлмэридэ хабаадалсанабди. Совхозоймнай отаранууд томонууд, тиимэһээ хонишоднай ядалдадаг даа. Бидэ звенонууд боложо хубаараад, ажахыдаа туһалнабди. Өөрын зоотехнигүүдтэй, ветеринарнуудтанодн... Һурган хүмүүжүүлэгшэмнай районой эрхим хонишон Иннокентий Михайлович Евсюков юм».

1980 ондо үхибүүдые ажалда дуршүүлхэ хүдэлмэри бүри үргэн дэлисэтэй боложо, Прибайкалиин районой Туpунтаево тосхоной дунда, Хурамхаанай районой Могойтын 8 жэлэй һургуулиин эдир натуралистнууд нэгэ мүһэн илагшадай тоодо оролсоо. Бэлэг болгон үгтэһэн телевизор хүүгэдые баһал баясуулаа һэн.

«Бага Тимирязевкын» звенонууд «Нэгэ хоолосой ургаһан газарта хоёрые ургуулха» гэһэн уряа доро урма зоригтойгоор ажаллажа эхилһэн, ажаллаһааршье.

«Орооһо таряа, мяха, һү, овощ, фрукт бүри ехээр үйлэдбэрилжэ, Эхэ орондоо тушааха, совет хүнүүдэй — коммунизм байгуулагшадай ажабайдал баян дэлгэр, гоё һайхан болгохо» гэжэ КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд соо бэшэгдэнхэй, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэб, зорилгонууд соо хараалагданхай.

— Эхэ оромнай, олоной хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулхабди, — гэжэ Улаан-Үдын районой Доодо-Ивалгын һурагшад түрэл партиингаа уряада харюусан элидхээ һэн.

Найман жэлэй энэ һургуулиин багшанарай коллектив Ивалгын туршалга-үйлэдбэрнин ажахын хүтэлбэрилэгшэдтэй сүг залуу үетэнине багаһаань ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ асуудалые урагшатайгаар шиидхэжэ байнхай. Эндэхи үйлэдбэриин бригада хоёр звено болон хубааранхай. 25 хүнһөө бүридэһэн хони хайшалагшад мүн лэ корнеплодуудые ургуулагшад даалгагдаһан уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэдэг. Нёдондо 3066 хонинной нооһо хайшалжа, хонин бүриһөө 1.2 килограмм нооһо хайшалһан, 1475 хурьга эхэһээ һалгаажа тэнжээһэн, хониной үүлтэр һайжаруулха талаар хүдэлмэри ябуулһан байна. Эбэртэ бодо мал мүн лэ харууһалалсаа. 12 гектар газарта корнеплодуудые ургуулжа, 1 гектар бүриһөө 165 центнер ургаса хуряагаа. Һурагшад найман фермэ, гүүртэ болон отарануудые шефтээ абанхай, малай байрануудта улаан булангуудые эмхидхэжэ, саг үргэлжэ концерт, наада харуулдаг, ажалдань туһалалсадаг юм. 570 гектар газарай сабшалангай шулуу түүжэ сэбэрлээ, 6 гектар газарта хартаабха ургуулжа хуряагаа.

Һургуулиингаа газаахине болбосон түхэлтэй болгохо, һуралсалай-туршалгын участок байгуулха талаар нилээд удаан саг соо хүдэлөө. Дүрбэн жэлэй саада тээ һургуулиин газаа хооһон һэн. Түрүүшын жэл шорой, минеральна үтэгжүүлгэ асарагдаһан, удаань модо һөөг, элдэб янзын сэсэгүүд тарига һан байна. Мүнөө биологиин хэшээлнүүд үнгэргэгдэдэг, үхибүүд үзэһэн юумэеэ ухаандаа хадууха, ургамалнуудые харууһалан абадаг талаар дүршэлтэй болодог. Хоёр жэлэй туршада 1200 элдэб модод һуулгагдаһан байна.

Эхин классуудай һурагшад хабаадуулагдажа, багахан туршалгануудые хээд үзэдэг юм. Жэшээлхэдэ, фасолиин хуурай ба норгогдоһон үрэһэ нэгэ мүһэн тарижа үзэдэг. Ахалагша классайхид овощ ургуулгада туршалга хэдэг. Томадуудай ургалтада минеральна үтэгжүүлгын хэр нүлөөлдэгые тодорхойгоор шэнжэлэн үзэһэн, 100 дүрбэлжэн метр газарһаа 320 килограмм томат хуряаһан байна.

Эдир натуралистнуудай республиканска станциин даабаряар томадуудай «Новинка», «Белый налив», «Талалихин», «Превосходные» гэһэн сортнуудые туршалга үнгэргэгдөө. Илангаяа «Белый налив» гэһэн сорт амта шамтынгаа талаар эгээл һайшаалтайнь гэжэ элирүүлэгдөө. Һурагшад нигэжэ ашатай туһатай хүдэлмэридэ хабаадуулагдахадаа, хизаар оронойнгоо байгаалиин баялиг тухай мэдэсээ үргэдхэнэ. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, һуралсал хүмүүжүүлгын зорилготой нягта холбоотой болоо бшуу. Участогай газар ашагтайгаар хэрэглэхэ шухала гэжэ үхибүүд ойлгодог. Энэ жэлдэ дүн хамта 590 килограмм томат, 300 килограмм үгэрсэ, 100 килограмм кабачок хуряагдаа. Һургуулиин столоводо ороходо, амтатай салат, овощ элбэг байдаг.

Доодо-Ивалгын эдир натуралистнууд багша Л. Ж. Бальжинимаевагай эмхидхэл, ударидалга доро ульһа заалитайгаар ажал хэрэгүүдээ эрхилнэ гэжэ тобшолоё. Людмила Цыреторова, Дарима Махутова, Ирина Доржиева, Наталья Бальчинова, Алдар Цыденов гэгшэд саг үргэлжын эдэбхи үүсхэлээр шалгардаг юм. Нигэжэ пионернүүдэй ба һурагшадай мэргэжэлээ шэлэхэдэнь туһалха, ниитын хүдэлмэридэ хабаадуулха зорилго бэелүүлэгдэнэ гээшэ. Доодо-Ивалгын «Бага Тимирязевка» баян ургасын түлөө тэмсэлээ түхэреэн жэлэй туршада һуладуулнагүй.

З. ОСИПОВА,
юннадуудай республиканска станциин методист.

ТЭНСЭЛГЭЭР ДҮҮРЭБЭ

МЕРАНО. (ТАСС). Эрэшүүлэй дунда шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй арбан хоёрдохи парти 41-дэхи ябадалдаа хойшолуулагдаһан байгаа. Дэлхэйн чемпион А. Карпов нэгэ хүбүүгээр үлүү һэн.

Энэ партиин тэн үедэ Корчной нимэ ехэ мүрысөөндэ яашье таарахагүй хулиган ааша гаргажа, дэлхэйн чемпиондо зүрюу харшаар тутамшаг муухай үгэнүүдые хэлэһэн, хашхарһан байгаа. Теэд арбитр энэ аашыень дары болюулхын орондо, эрхэ тангил үхибүүндэ хандаһан юумэндэл, дала мүрыень эльбэжэ һамааруулхаһаа ондоо юумэ хээгүй.

Дэлхэйн чемпион нимэ аашыень буруушаажа, мүрысөөнэй апелляционно комитедтэ хандаба. Мүрысөөнэй ёһо гуримые хазагайруулһанайнгаа түлөө хулисэл гуйхыень баадхаха эрилтэ тэрэ табиһан байгаа. Шатар наадаанай ёһо гуримаар хараалагдаһан хэмжээнүүдые дары абахыень А. Карпов арбитрнуудые гуйһан байна.

Хойшолуулагдаһан энэ парти ноябриин 3-да наадагдажа, 47-дохи ябадалдаа тэнсэлгээр дүүрэбэ. Дэлхэйн чемпион Анатолий Карпов 4:1 тоотойгоор түрүүлжэ ябана. 13-дахи парти ноябриин 5-да наадагдаха юм.

АЗА ТАЛААН ТУДАБА

ДОСААФ-ай лотерейн билетүүдэй түрүүшын хахадай тиражай шүүбэриин дүн согсолходо, республикын нютагуудай хэдэн ажалшад аза талаантай байба. Тэдэнэй дунда Закаменск хотын В. Г. Шелкунов «МТ-10-36» (Днепр), Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудаг Г. В. Бальков колясkатай «Иж-Юпитер 3-01», Мухар-Шэбэр тосхоной И. Г. Бурлаков «Восход-3» мотоциклнүүдые шүүһэн байна. Тиихэдэ элдэб янзын магнитофон, радиоприемник, велосипед, фотоаппарат, эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй гарай часууд болон бусад шүүбэринүүд олон.

Г. МАРТЫНЮК.

ДЭЛХЭЙН КУБОГТА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ

Боксоор дэлхэйн Кубогта хүртэхын түлөө хоёрдохи мүрысөөн ноябриин 9-дэ Монреальда эхилхэ. Түби бүхэнһөө эрхим түрүү хоёр команда хүндэтэ шанда хүртэхын түлөө мүрысэхэ юм. Финляндиин Тампере хотодо үнгэргэгдэһэн Европын һуулшын чемпионадта командаараа илажа, СССР-эй суглуулагдамал команда энэ эрхэдэ хүртэһэн байгаа.

— Дэлхэйн Кубогта хүртэхын түлөө хоёр жэлэй урда тээ Нью-Йоркдо үнгэргэгдэһэн түрүүшын мүрысөөндэ манай боксёрнууд США-гай командада гартажа, хоёрдохи һуури эзэлээ һэн,— гэжэ СССР-эй боксын федерациин харюусалгата секретарь Серафим Зорин хөөрэнэ. — Хэды хүшэр бэрхэшээлтэй байгаашье һаань, удаадахи мүрысөөнүүдтэ илажа гарахые оролдохо байнабди. Куба болон США-гай командануд түрүү һуурида гарахын түлөө тэмсэхэ аргатай.

1980 ондо Москвада болоһон Олимпиадын ринг дээрэ манай боксёрнууд ороймдоол нэгэ алтан, зургаан мүнгэн медальда хүртэжэ, тусхай бэшэ тоололтоор Кубын суглуулагдамал командада гартаа һэн,— гэжэ Зорин хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Олимпиин наадануудай түгэсхэлэй мүрысөөнүүдтэ шүүгдэһэмнай гайхалтайшье бэшэ байгаа. Ушарынь гэхэдэ, бидэ, федерациин хүтэлбэрилэгшэд, олимпиецүүдые һурган бэлдэлгэдэ, ниитэ методикодоо алдуу гаргаһан байгаабди. Гадна Олимпиадын урда тээхи дүрбэн жэлэй турша соо манай боксёрнууд Олимпиин наадануудтал алли нимэ ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадаагүй байшоо. Москвагай Олимпиадада урагшагүйгөөр мүрысэһэнһөө зарим тэды һургаал абаа юм аабзабди даа.

Дэлхэйн Кубогта хүртэхын түлөө энэ мүрысөөн хадаа манай боксёрнуудта 1982 ондо ФРГ-дэ болохо дэлхэйн чемпионадта бэлэдхэлэй шухала шата болохо байна. Монреалиин ринг дээрэ болоһон тулалдаанууд шанга тэмсэлдэ ороной суглуулагдамал командын ветерануудай ямар бэлэдхэлтэй байһые, тэдэниине халан абаха хүнүүдэй мэргэжэл шадабарине шалгаха арга олгохо юм.

Манай командада хэдэн олимпиецүүд бии. Эдэмнай хэд бэ гэбэл, 1980 оной Олимпиин наадануудай 22-той чемпион Краснодарһаа Шамиль Сабиров (48 килограмм), Донецкын 21-тэй студент Виктор Мирошниченко (54 килограмм), 25-тай москвич Виктор Рыбаков (60 килограмм) гэгшэд болоно. Шамиль Сабировһаа бэшэнинь бултадаа үнгэрэгшэ хабар Тампере хотодо болоһон Европын чемпионадта хабаадажа, алтан медальнуудаар шагнагдаа һэн.

Хоёрдохи дунда шэгнүүртэ 27-той Европын чемпион Юрий Торбек (Гомель), 22-той Егор Илинзеер (Оренбург) гэгшэд Монреаль ошохо аргатай.

Сибириин Каменск-Уральский хотоһоо 18-тай Юрий Александров (51 килограмм), Кировоканһаа СССР-эй хоёр дахин чемпион 21-тэй Самсон Качатурян (57 килограмм), Европын чемпионууд: Куйбышев хотын 20-той Василий Шишов (63,5 килограмм), Донецкһээ тэрэнэй сасуутан—СССР-эй абсолютна чемпион Александр Ягубкин (91 килограмм), Ташкентһээ 27-той Владимир Шин (81 килограмм), Алма-Атаһаа 22-той Серик Конакбаев гэгшэд Монреалиин ринг дээрэ гараха арга боломжонуудтай В. Шин, С. Конакбаев гэгшэд дэлхэйн Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөндэ алтан медальнуудаар шагнагдаа һэн. Гэхэ зуура Шин энэ жэлдэ СССР-эй чемпион болоһон байна. Европын чемпионадта һайнаар тулалдажа, алтан медаляар шагнагдаһан Костромагай 25-тай студент Александр Крупин энэ шэгнүүртэ ошохо ехэ арга боломжотой байна. Крупин ямаршье зайһаа амжалтатайгаар добтолдог, онобшотой шанга сохилтонуудые хэдэг байһаараа шалгарна.

Энэ жэлдэ уласхоорондын хэдэн ехэ мүрысөөнүүдтэ, тэрэ, тоодо Кубада, Венгридэ болоһон мүрысөөнүүдтэ илалта туйлаһан 21-тэй Валерий Абаджан эгээл хүндэ шэгнүүртэ тулалдаха аргатай юм. 98 килограмм шэгнүүртэйшье һаа, Абаджан ринг дээрэ бушуу түргэнөөр, шамбай солбоноор хүдэлжэ, амжалта туйладаг байна.

Борис ОЛЬШЕВСКИЙ,
спортын мастер.
(АПН).

АРМЕНИИН АРШААН БУЛАГУУД

Элдэб янзын химическэ бүридэлтэй 300 гаран аршаан булаг Арменидэ тоологдодог. Байгаалиин рецептээр бэлдэгдэһэн хэдэн миллион литр «дом» халуун уһантай хамта газар дээрэ гаргагдадаг юм. Ереванай Курортын болон физиотерапиин эрдэм шэнжэлгын институдай директор Завен Саркисянай һанамжаар дэлхэй дээрэхи бүхы аршаан булагуудтай адлирхуу аршаан булагууд республикын газар дээрэ бии юм. Арзни, Джермук, Дилижан гэжэ Армениин гурбан гол курортын аршаан ехэ һайн гэжэ тоологдодог. Арзни — зүрхэ һудалай үбшэнгүүдые, митральна клапанай зэмдэг, атерокардиосклероз, гипертони үбшэнгүүдые амжалтатайгаар аргалдаг ороной кардиологическа эрхим курортнуудай нэгэн болоно. Бусадшье олон үбшэн, тобшолон хэлэбэл, эльгэнэй үбшэнгүүдые «Арзни» уһан эдэгээдэг байна.

Республикын тусхай шэглэлтэй хоёрдохи курорт Джермук гэжэ үндэр хада уулата газарта оршодог юм. Физико-химическэ бүридэлөөрөө эндэхи аршаан Карлова-Варын суута «Шпрудель» гэжэ уһантай адлирхуу юм. Хото гэдэһэнэй, эльгэнэй, һүлһэнэй үбшэнтэй хүнүүдые эндэ эмшэлхэдэ илангаяа ашаг үрэтэй гэжэ Джермук курортдо үнгэргэгдэһэн клиническэ шэнжэлгэнүүд харуулна.

«Анкаван», «Севан», «Личк», «Бжни» гэжэ минеральна аршаан булагуудые хэрэглэжэ, үбшэнтэдые аргалхын тула санаторинуудые тусхай шэглэлээр мэргэжүүлгэ Арменидэ үргэлжэлһөөр. Ямар нэгэн үбшэнгөө аргалуулхын тула заабол Армени ошоһоной хэрэггүй. «Арменийн аршаан булагууд» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэл жэл бүри хэдэн миллион бүтылхэ домто уһа республикаһаа холо саагуур гаргажа худалдадаг юм.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ Арменийн аршаан булагуудай нөөсэнүүдые шэнжэлжэ үргэлжэлхэ. Медигүүд, геологууд, гидрологууд, климатологууд болон экономистнууд энэ хүдэлмэридэ хабаадалсаха байна.

Геворг ОГАНЕСЯН,
АПН-эй корреспондент.

• ТАСС • АПН •
ХИЛЫН СААНАҺАА

АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭНЭ

СОФИ. Социалис оронуудай Наукануудай академинүүдэй президентнэрэй Софидо болошо хоёрдохи зүблөөндэ хабаадагшад бүү зэбсэгүүдые урдилдэн түхеэрхэ ябадалые империализмын зүгһөө ехээр һүжэрөөжэ байһанда һанаата болодогоо элирхэйлнэ. Эндэ тараагдаһан мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, хархис хүсэнүүдэй нимэ ябуулганууд ядерна хёмороонной аюулые бүри ехэ болгоно. Ядерна дайнай хосоролто хойшолонгуудые бусадһаа үлүү һайнаар мэдэхэ туладаа, эрдэмтэд арадуудай амгалан тайбан, аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлшэдэй түрүүшын зэргэдэ байха ёһотой болоно.

Ядерна түлишэ хэрэглэн, шухала хэмжээтэй элшэ хүсэ гаргажа болохо, ерээдүйдэ термоядерна реакторнуудые бии болгохо арга боломжонууд энергетикын хэдэ хэдэн асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгын үедэ харагдаһан байна.

Элдэб һалбаринуудтахи научна шэнжэлгэнүүдэй талаар социалис оронуудай Наукануудай академинүүдэй олон талын харилсаа холбооной үрэ дүнгүүдые зүблөөндэ хабаадагшад мүн лэ зүбшэлбэ. Энээниие саашадань гүнзэгырүүлхэ ба үргэдхэхэ тодорхой арга замууд хараалагдаа. Зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живковтэй уулзаһан байна.

БАМ БАРИГШАДАЙ РЕЙС

ХАНОЙ. «Приамурье» гэжэ совет теплоходой «БАМ-ай хани барисаанай рейс» гэһэн маршрут Находкоһоо Номгон далайн тропигой бүһэлүүр хүрэтэр үргэлжэлөө. Байгал-Амарай түмэр замай дамжан гараха Хабаровска хизаарай, Зүүн Сибириин ба Алас-Дуриын областьнууд болон автономито республиканuудай комсомолой эдэбхитэдэй делегаци теплоходоор дабшаба.

Социалис Вьетнамай ажалшад совет залуушуулай түлөөлэгшэдые аха дүүгэй ёһоор угтаа. Вьетнам арадай революционно тэмсэлэй ёһо заншалнуудтайнь, вьетнам залуушуулай мүнөөнэй ажал хэрэгүүдтэйнь танилсалга СРВ-дэ айлшалха програмадань оронхой. БАМ-ай залуу барилгашад Хайфондо, Ханойдо өөһэдынгөө үетэдтэй уулзахадаа, ажал тухайдаа, СССР-эй зүүн зүгэй нютагуудай саашадаа хүгжэхэ арга боломжонууд тухай хөөрэбэ. «Трудовые резервы» гэжэ арадай дуу болон хатарай ансамблиин эгээлэй артистнуудай — Хабаровскын хизаарай техническэ мэргэжэл олгодог училищинууд ба һургуулинуудай һурагшадай наадануудые вьетнамецүүд хани халуунаар угтаа.

ПЕНТАГОН ТҮСЭБЛЭНЭ...

ВАШИНГТОН. Саудовска Аравиие Дүтын Зүүн зүгтэхи өөрынгөө сэрэгэй-стратегическэ гол плацдармнуудай нэгэн болгохо һанаатай гэһэн хэблэлэй мэдээсэлнүүдые Пентагон үнэндөө лаблан мэдэрбэ. Саудовска Арави ба бусад оронуудта американ сэрэгэй хэрэгсэлнүүдые эртээнһээ хадаглаха, тэрэшэлэн американ сэрэгүүдые тиишэ абаашахаар хараалһан «нэгэдхэмэл оборонo» бүхы Дүтын Зүүн зүгтэ таба арбан жэлэй турша соо эмхидхэхээр Холбоото Штадууд түсэблэнэ гэжэ сэрэгэй захиргаанай түлөөлэгшэ Б. Уэллс пресс-конференци дээрэ мэдэрээ.

«Вашингтон пост» газетэ Пентагоной нимэ холын хараатай түсэбүүд тухай анха түрүүшынхеэ мэдээсэбэ. Авакс гэдэг түхеэрэлгэтэй американ самоледуудые Саудовска Аравида худалдалга хадаа нефтеэр баян энэ орон худар, мүн бүхы Дүтын Зүүн зүг руу сэрэгээр нэбтэрэн орохо гэһэн США-гай сэрэгэй үргэн стратегиин хубинь болоно.

ГАДААДЫН СОЁЛОЙ ҺОНИН

ХАНОЙ. Вьетнамай ниислэл хотын уран зурагай искусствын мастернүүдэй зохёол бүтээлнүүдэй һаяхан нээгдэһэн выставкэ ехэтэ һонирхон харагдана. Ханойн зуу гаран гол уран зураашад болон скульпторнуудай хоёр зуу гаран зохёол эндэ табигданхай. Эхэ оронойнгоо сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалай түлөө вьетнам арадай тэмсэл, социалис общество тогтоохын түлөө хүдэлмэришэн ангиин, тариашадай шэн зорилго ажал — экспозициин гол темэ болоно. Энэнь — КПВ-гэй V съездэдэ уран зурагай ба скульптурын мэргэжэлтэдэй зорюулһан зохёол бүтээлэй рапорт мүн.

Вьетнамай хойто провинцинуудта ажаһуудаг бага яһатадай өөрсэ соёлые шэнжэлгын асуудалнуудаар республиканска научна конференци болобо. Хуралдаанда хабаадагшад — Вьетнамай мэдээжэ эрдэмтэд, литература шэнжэлэгшэд, хэлэ, бэшэгэй мэргэжэлтэд, түүхэшэд арадай засагай жэлнүүдтэ бага яһатадай соёл гэгээрэлэй һалбаран мандаһан тухай хөөрэнэ.

БУДАПЕШТ. Уран зурагай ба скульптурын зохёолнуудай талаар Европодохи эгээн ехэ һан баялигуудай нэгэн — уран зурагуудай искусствын Будапештын музей 75 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэбэ. Музейн уран зурагуудай фонддо энэ хугасаа соо искусствын 100 мянга гаран зохёол бүтээлнүүд нэмэһэн байна. Музейн нэрэ хүндэ саг үргэлжэ дээшэлнэ: гансахан нёдондо жэл тэрэнэй экспозицинуудтайнь миллион шахуу хүн танилсаһан байха юм.

НЬЮ-ЙОРК. Малталга хэһэн хэбэртэйсээр Иерусалимдахи ислам соёлой шухаг дурасхаалта зүйлнүүдые үгы хэхэеэ болихо эрилтэ ООН-ой Генеральна Ассамблей Израилиин урда табиба. Тэдэ зүйлнүүдые «Бүхэдэлхэйн үг баялигуудай списогтэ» ЮНЕСКО оруулнхай юм. Тель-Авивай барга бүдүүлиг ябуулганууд Дүтын Зүүн зүгтэ бүрин түгэс, тааруу эб найрамдал туйлаха замда ехэ һаад тойбо, уласхоорондын амгалан байдалда аюул тохёолдуулна гээд буруушаагдана. Энэ шиидхэбэрине Израилиин дары дүүргэлтэ болгоогүй һаань. Генеральна Ассамблей тэрэниие Аюулгүйн Соведэй зүбшэн хэлсэлгэдэ табиха байна гэжэ документ дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

Израилиин ба США-гай делегадууд лэ тэрэ шиидхэбэриие буруушаажа дуугаа үгөө.

МАДРИД. Пабло Пикассогой гайхамшаг зохёол — «Герника» гэһэн томо панно тэрэнэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн үдэр — испан агуу уран зураашын түрэһэн нютагтань октябриин 25-да анха түрүүшынхеэ харуулагдаба.

Дайнай аюул, хойшолонгуудые тоти мэргэнээр элишэлэн харуулһан, Испанида болошо граждан дайнай үеэр бакска ижани городые гитлеровскэ авиациин барга бүдүүлигээр бомбодоһые буруушаалгын тэмдэг болгон, П. Пикассогой бүтээһэн энэ зураг мүнөө сагай искусствын Нью-Йоркдохи музей дотор дүшэн жэлэй туршада байһан юм. Фашис диктатурын бута сохигдоһоной һүүлээр, авторай захяагай ёһоор, тэрэ зураг Мадридай Прадын музей дотор хүндэтэ һууриа эзэлээ.

ВЕНЭ. Мэдээжэ немец композитор, дуушан—фашизмда эсэргүү тэмсэлшэ Ханс Эйслерэй нэрэмжэтэ политическэ дуунуудай фестиваль Зальцбургда ехэ амжалтатайгаар үнгэрөө. Австриин Коммунис парти, Австриин Коммунис залуушуулай, студентнэр-коммунистнуудай холбоонууд нимэ фестиваль үнгэргэхэ үүсхэл гаргаһан байна. Уран һайханай хэдэн арбаад коллективүүд, ороной элдэб районуудай дуушад, тэрэшэлэн хилын саанаһаа ерэһэн айлшад фестивальда хабаадаа.

Городой талмайнууд ба үйлсэнүүдтэ, студентнэрэй аудиторинууд, хүдэлмэришэдэй клубууд дотор концертнүүд харуулагдаа. Амгалан байдалай түлөө, дайнай аюулда эсэргүү тэмсэл тэдэнэй гол темэ байба.

(ТАСС).

СЭРЭГШЫН ШАН

Закаменск хотодо Дайшалхы Алдар Солын гурбан орденто Б. М. Дамчеевэй шанда хүртэхын түлөө боксоор мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Хоёрдохёо үнгэргэгдэжэ байгаа энэ мүрысөөндэ 13—14, 15—16 наһанай эдир спортсменүүд хабаадаба.

Мүрысөөндэ Кабанскын районой целлюлозно-картонно комбинадай, Түнхэнэй, Яруунын районуудай, республикын хүүгэдэй спортын һургуулиин, Гусиноозёрск, Закаменск хотонуудай командануд хабаадаа. Тиихэдэ Эрхүүгэн областиин Железногорск, Усолье-Сибирское, Шелехово, Ангарск, Шэтын областиин Борзя, Яхадай АССР-эй Мирный болон Оренбургын областиин Бузулук хотын спортсменүүд айлшаар ерэһэн байгаа.

Бага наһатайшуул сооһоо Яруунын Батуев, Петровичев (Закаменск), «Труд» бүлгэмэй Түбэй соведэй чемпион Валерий Очиров, Закаменск хотын Норбоев, Бердников, Бардаханов гэгшэд шалгарһан байна.

Ахамад наһатайшуулай дундаһаа Жалсараев (Закаменск) Балаханов (Зима), Гергенов (Түнхэн), Балдошников (Мирный), Цыбиков (Закаменск), Бутуханов (Ангарск), Бугашеев (Мирный), Закаменскын Цыбжитов, Цыренов, Жарков, Оренбургын Хабитулин гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө шэгнүүрнүүдтэ илажа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Дүрбэн үдэрэй туршада үргэлжэлһэн наадаанда хабаадаһан боксёрнууд Очиров, Жалсараев, Буташеев гэгшэдтэ «Эрхим боксёр» гэһэн шан барюулагдаа.

С. ЦЫМПИЛОВ

ПРАВДА БУРЯТИИ [...]

СЭНХИР ЭКРАН [...]

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-03, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52 секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства 2-64-36, 2-63-26, советского строительства и быта—2-61-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-33-95, машинное бюро—2-57-63 фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография [...]ственного комитета Бурятской АС[...] делам издательств полиграфии в [...]ой торговли.
Н-02507. Заказ № 254. Индекс [...]